

ΣΠΟΥΔΑΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΑΤΙΑΝΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ, ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΕΛΕΓΡΑΚΗ, ΧΑΡΗ ΜΑΡΓΙΟΥΚΛΑ, ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΟΛΛΑΤΟΥ
ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΗΚΕ ΤΟ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΤΟΥ 2011 ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΠΜΣ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΕΜΠ
"ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ - ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ /ΚΑΤΕΥΘ. Β': ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ - ΧΩΡΟΤΑΞΙΑ"
ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ "ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"
ΠΟΥ ΔΙΔΑΞΑΝ ΟΙ ΡΕΝΑ ΚΛΑΜΠΑΤΣΕΑ ΚΑΙ ΚΩΣΤΑΣ ΣΕΡΡΑΟΣ
ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΙΔΗ
ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ 2010-2011

ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ: Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

241 m

Image © 2011 GeoEye

38°08'14.83" N 23°45'11.12" E

Jul 28, 2010

Eye air

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Γενικά περί δημόσιου χώρου: Ορίζοντας το πλαίσιο.....02

Δήμος Αχαρνών και δημόσιος χώρος: Αφειτηριακές παρατηρήσεις.....03

Ανάλυση SWOT.....05

B. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Γενικές κατευθύνσεις για την οργάνωση του δημόσιου χώρου
στο Δήμο.....09

Τρεις άξονες παρέμβασης στο δημόσιο χώρο του Δήμου Αχαρνών.....09

Στάδια, φορείς και διαδικασία σχεδιασμού.....15

Γ. ΧΩΡΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓ. ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Κριτήρια για την επιλογή της περιοχής..... 17

Οργάνωση του δημόσιου χώρου στην περιοχή χωρικής
εξειδίκευσης..... 17

Α. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Γενικά περί δημόσιου χώρου: Ορίζοντας το πλαίσιο

«Κοινόχρηστοι χώροι είναι οι κάθε είδους δρόμοι, πλατείες, άλση και γενικά οι προοριζόμενοι για κοινή χρήση ελεύθεροι χώροι που καθορίζονται από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο του οικισμού ή έχουν τεθεί σε κοινή χρήση με οποιονδήποτε άλλο νόμιμο τρόπο» (ΓΟΚ (ν.1577/1985 όπως τροποποιήθηκε με το ν.2831/2000)).

Ο παραπάνω ορισμός οριοθετεί τη θεσμική-νομική προσέγγιση για τον κοινόχρηστο/δημόσιο χώρο. Ορίζει, έστω και με πολύ αδρές γραμμές, το πλαίσιο εντός του οποίου ο κάθε σχεδιαστής και σχεδιάστρια κινείται και προτείνει τις παρεμβάσεις του/της. Την ίδια στιγμή, βέβαια, είναι απολύτως σαφές ότι ο δημόσιος χώρος νοηματοδοτείται όχι μόνο από τον ρυμοτομικό σχεδιασμό του, αλλά, πολύ περισσότερο, από τα υποκείμενα και τις πρακτικές εντός του. Αποτελεί το χώρο για τα δημόσιου ενδιαφέροντος ζητήματα –όπως είναι η κυκλοφορία αγαθών, η ανταλλαγή απόψεων ή η ευρύτερη «κοινωνικοποίηση»– και σίγουρα τον κατεξοχήν χώρο συγκρότησης και εκφοράς της «κοινής γνώμης». Ο δημόσιος χώρος έχει μεν υλική υπόσταση αλλά είναι και ένας χώρος με πρόσωπα, λειτουργίες και κοινωνικές σχέσεις.

Τα παραπάνω στοιχεία ο σχεδιαστής ή η σχεδιάστρια είναι υποχρεωμένος/η να τα λάβει υπόψη καθώς επιδιώκει να παρέμβει στο δημόσιο χώρο όχι μόνο σε αισθητικό επίπεδο, αλλά από ευρύτερες κοινωνικές αφετηρίες και με ευρύτερες –κατά το δυνατό– καταλήξεις. Είναι σημαντικό να κατανοηθεί ότι ο σχεδιασμός και η παρέμβαση εντός του δημόσιου χώρου γίνεται εφόσον αναγνωρίζεται η δυναμική του.

Υπό αυτό το πρίσμα επιχειρήσαμε και εμείς, ως σχεδιαστική ομάδα, να μελετήσουμε και να παρέμβουμε στο δημόσιο χώρο του Δήμου Αχαρνών. Εξάλλου θεωρούμε ότι η ίδια η κοινωνική και φυσική πραγματικότητα του Δήμου ευνοεί και επιβάλλει μια τέτοια προσέγγιση. Όπως θα φανεί και παρακάτω, η παρουσία ισχυρών φυσικών στοιχείων, η κοινωνικοοικονομική ετερογένεια και η σχετική απομόνωση από το αθηναϊκό κέντρο μάς οδηγούν στη διερεύνηση εννοιών όπως ένταξη της φύσης στο δημόσιο χώρο, προσβασιμότητα, κοινωνική ώσμωση και τοπική ταυτότητα.

Δήμος Αχαρνών και δημόσιος χώρος: Αφειτηριακές παρατηρήσεις

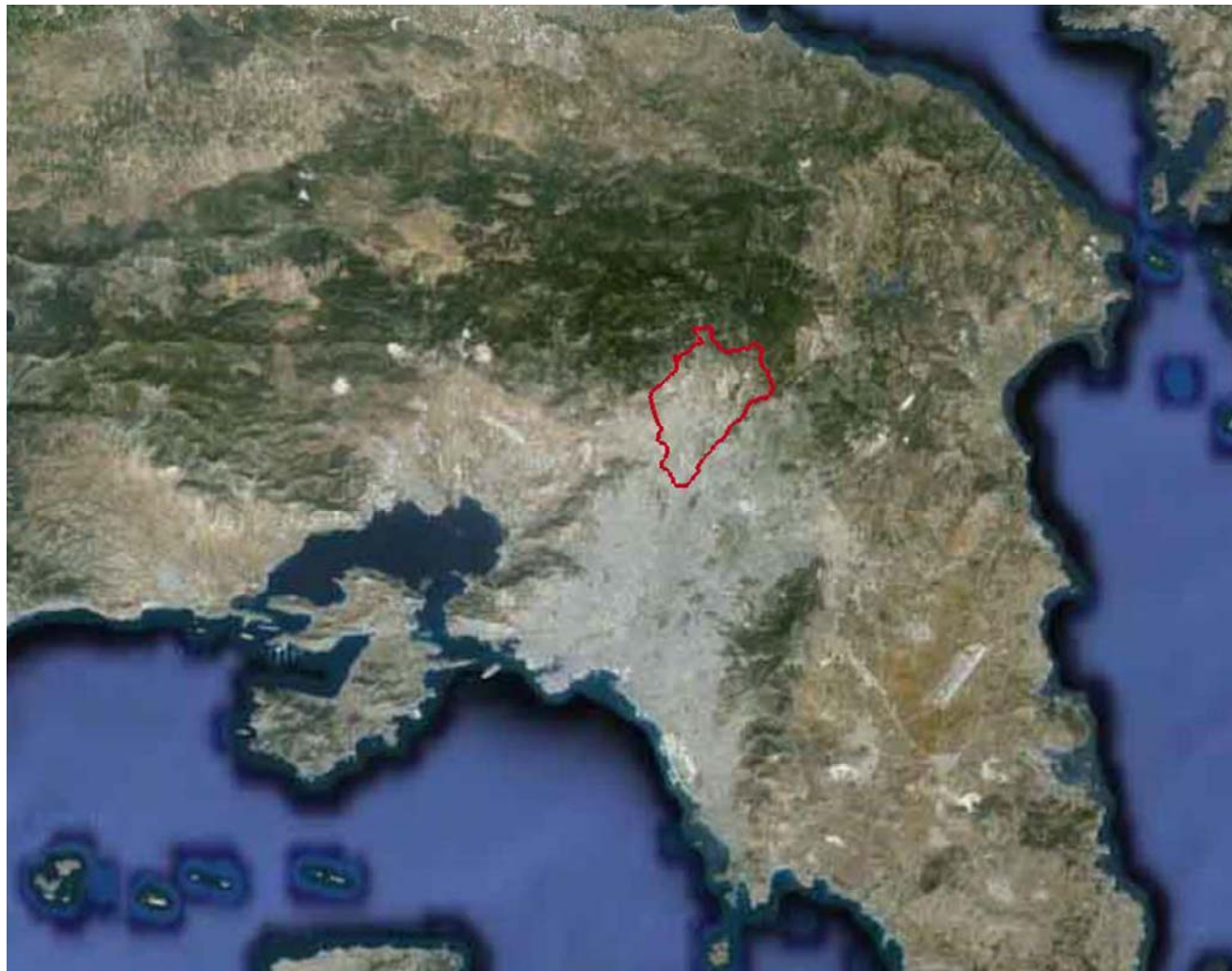
Ο σχεδιαστής/ρια αλλά και ο απλός παρατηρητής/ήτρια που επισκέπτεται την περιοχή του Δήμου Αχαρνών και μελετά στοιχειωδώς ορισμένους χάρτες είναι σε θέση να σημειώσει κάποια στοιχεία που διαμορφώνουν το χαρακτήρα της περιοχής και πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε οποιαδήποτε διαδικασία σχεδιασμού-παρέμβασης. Τα στοιχεία αυτά είναι σημαντικά για όλους τους τομείς (παραγωγικές δραστηριότητες, συγκοινωνίες-προσβασιμότητα κ.λπ.) αλλά μοιάζουν να εμφανίζονται κυρίαρχα σε ό,τι έχει να κάνει με το δημόσιο χώρο. Όσον αφορά τη δική μας σχεδιαστική πρόταση, τα στοιχεία αυτά αποτελούν αφορμή ερωτημάτων-βάσεων για το δημόσιο χώρο της περιοχής.

Όμως, πριν προχωρήσουμε σε κάποιες αφειτηριακές παρατηρήσεις για το δημόσιο χώρο του Δήμου Αχαρνών, σημειώνουμε κάποιες γενικές διαπιστώσεις για το χαρακτήρα της περιοχής. Πρόκειται για έναν μεγάλο σε έκταση και πληθυσμό δήμο στο βόρειο άκρο του Λεκανοπεδίου **(1)** **(2)**, που χαρακτηρίζεται από μεγάλη χωρική ετερογένεια, η οποία συνίσταται σε μία υψηλού βαθμού ποικιλία χρήσεων γης καθώς και στην ύπαρξη περισσότερο και λιγότερο οργανωμένων περιοχών. Ας σημειωθεί εδώ ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό της έκτασης του Δήμου, μολονότι κατοικημένο, είναι εκτός σχεδίου πόλεως.

Αυτή η ανομοιογένεια ως προς την οργάνωση του χώρου στις επιμέρους περιοχές μάς ωθεί να αναγνώσουμε το δήμο ως μια έκταση που αποτελείται από περιοχές περισσότερο χωρικά οργανωμένες (ιστορικό κέντρο, Ολυμπιακό Χωριό, Θρακομακεδόνες, εργατικές κατοικίες Προφήτη Ηλία κ.ά.) και λιγότερο έως καθόλου χωρικά οργανωμένες (Αγ. Πέτρος, Λαθέα, Νεάπολη, Αγριλέζα, Αγ. Παρασκευή κ.ά.) – τις οποίες στο κείμενο ονομάζουμε, για ευκολία, «ενδιάμεσες περιοχές». Η άρση αυτής της ανομοιογένειας μέσω ενός «συρραπτικού» σχεδιασμού του δημόσιου χώρου και η προσπάθεια ανάπτυξης μιας μεγαλύτερης χωρικής (και, κατά το δυνατόν, κοινωνικής) συνοχής θα αποτελέσει το βασικό κίνητρο της παρέμβασής μας.

Όσον αφορά τους δημόσιους χώρους της περιοχής, πριν απ' όλα παρατηρούμε μια ευρεία τυπολογία τους. Η πολλαπλότητα αυτή έχει να κάνει όχι μόνο με τα διαφορετικά είδη τους (π.χ. χώροι πρασίνου, πλατείες, ακάλυπτοι χώροι κτλ.), αλλά και με τη διαφορετική τους ποιότητα και κλίμακα, καθώς και με την κοινωνική, χωρική και ιστορική ετερογένεια της περιοχής, που αποτυπώνεται στο δημόσιο χώρο και τις ποιότητές του. Ειδικότερα στον ιστορικό πυρήνα του έντονα αστικοποιημένου Μενιδιού, παρατηρείται μια πλούσια τυπολογία δημόσιων χώρων (δρόμοι, πεζόδρομοι, πλατείες, πλατώματα), οι οποίοι χαρακτηρίζονται από μια επίσης πλούσια διαβάθμιση του μεταβατικού τους χαρακτήρα – γεγονός που δημιουργεί μια αίσθηση οικειότητας με το χώρο και την πόλη. Αντίθετα, στη σχετικά απομονωμένη περιοχή των Θρακομακεδόνων, αυτή η διαβάθμιση απουσιάζει: από τον ιδιωτικό χώρο των κατοικιών περνάμε

1 Η θέση του Δήμου Αχαρνών στην Αττική.

απότομα στο δημόσιο χώρο της μίας, κεντρικής πλατείας, η οποία επιπλέον δεν συνδέεται οργανικά με τον ιστό της πόλης (λειτουργώντας περισσότερο σαν κυκλικός κυκλοφοριακός κόμβος). Όσον αφορά το Ολυμπιακό Χωριό, ενώ φιλοξενεί μια ποικιλία στοιχειωδώς διαβαθμισμένων δημόσιων χώρων (πάρκο, ακάλυπτοι χώροι μεταξύ των οικοδομικών τετραγώνων, αδόμητο κέντρο που παρέχει τη δυνατότητα σχεδιασμού του δημόσιου χώρου), χαρακτηρίζεται από μια υπερδιαστασιοποιημένη κλίμακα, που δημιουργεί το αίσθημα του ανοίκειου με το δημόσιο χώρο. Τέλος, από τις ενδιαμέσες περιοχές του δήμου (Αγ. Πέτρος, Νεάπολη, Λαθέα κ.λπ.) απουσιάζει εντελώς μια στοιχειώδης οργάνωση του δημόσιου χώρου: από το ιδιωτικό (κατοικίες, καταστήματα) περνάμε στο απολύτως δημόσιο (το δρόμο) χωρίς ενδιαμέσους χώρους κίνησης, στάσης και συνεύρεσης, χωρίς ένα στοιχειώδη σχεδιασμό του χώρου. Ως αποτέλεσμα, στις περιοχές αυτές παρατηρείται μια στροφή των κατοίκων στον ιδιωτικό χώρο του σπιτιού, μια εξάρτηση από το αυτοκίνητο και μια πολύ χαμηλή ποιότητα καθημερινής διαβίωσης και κοινωνικότητας. **(3)**

Για το Δήμο Αχαρνών υπάρχει Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, στο οποίο, εκτός των άλλων, προσδιορίζεται η θέση των πολεοδομικών κέντρων και των κέντρων γειτονιάς, όπου σχεδιάζονται οι δημόσιοι χώροι. Ο θεσμικός προσδιορισμός τους είναι ένα πρώτο βήμα, απομένει όμως ο σχεδιασμός και η υλοποίησή τους μέσα από την ενεργό συμμετοχή και ανατροφοδότηση των πολιτών, γιατί μόνο μέσα από την καθημερινή χρήση τους διασφαλίζεται τόσο η βιωσιμότητα όσο και ο πραγματικά δημόσιος χαρακτήρας τους.

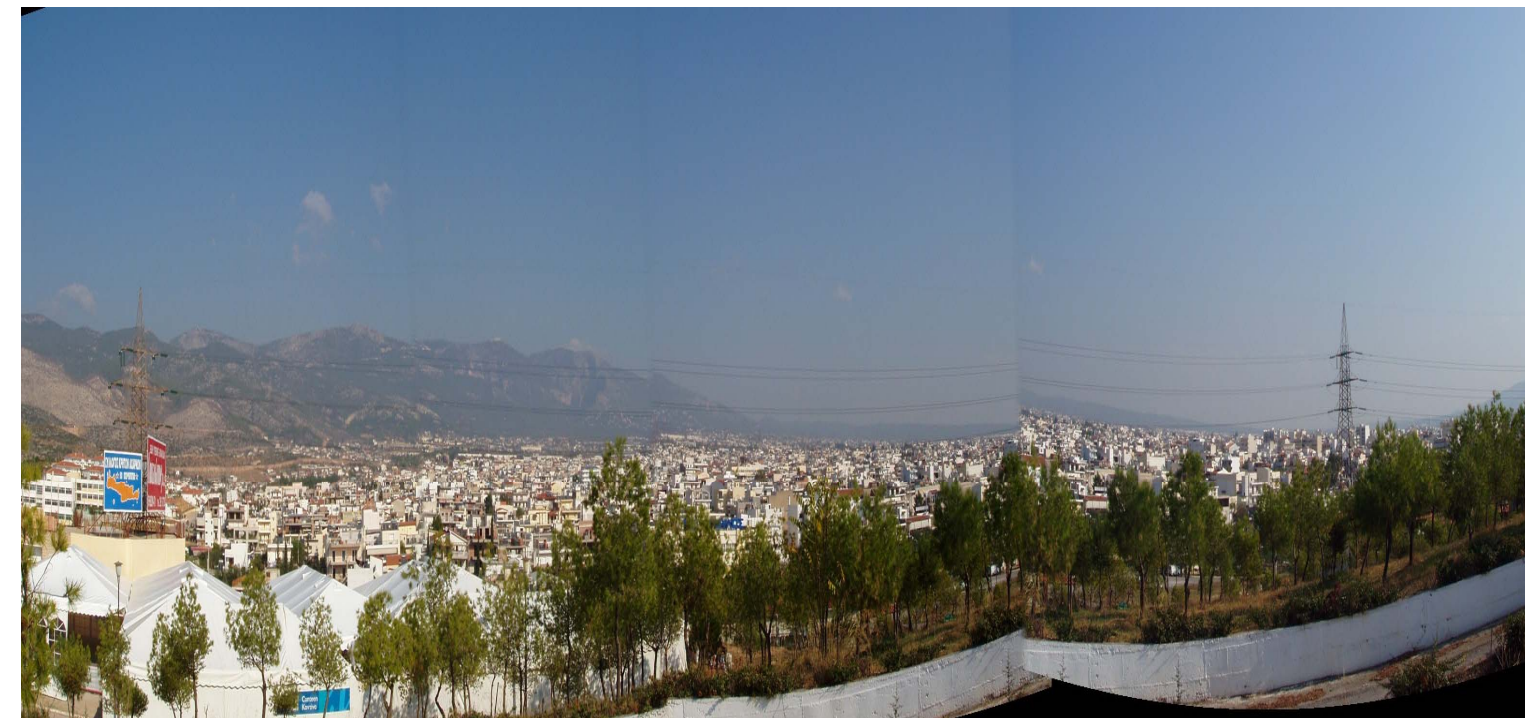
Από περιβαλλοντική άποψη, ο Δήμος Αχαρνών περιλαμβάνει ή έχει άμεση γειτνίαση με κυρίαρχα φυσικά στοιχεία του Λεκανοπεδίου, η ύπαρξη των οποίων είναι σήμερα πολύτιμη για τη μητροπολιτική περιοχή της Αθήνας. Ο γειτονικός ορεινός όγκος της Πάρνηθας είναι ιδιαίτερα σημαντικός τόσο σε περιβαλλοντικό και αισθητικό επίπεδο όσο και για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Παράλληλα, μια πληθώρα υδάτινων στοιχείων, με κυρίαρχο τον Κηφισό αλλά και πολλά μικρότερα ή μεγαλύτερα ρέματα, διατρέχουν την περιοχή, αποτελώντας την κύρια οδό απορροής των ομβρίων αλλά και μια υλική δυνατότητα για ευρεία φύτευση και αξιοποίησή τους ως ελεύθερων χώρων. Είναι ζητούμενο λοιπόν ο δημόσιος χώρος στην περιοχή να ενσωματώσει και να αναδείξει το κυρίαρχο φυσικό στοιχείο της Πάρνηθας και των υδάτινων διαδρομών της.

Από κοινωνική άποψη, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι κάτοικοι έχουν μια ιδιαίτερη βιωματική σύνδεση με την περιοχή, λόγω του ιδιαίτερου ιστορικού, κοινωνικού, πολιτισμικού, χωρικού και διοικητικού χαρακτήρα της. Το Μενίδι ιστορικά αναπτύχθηκε ως αυτόνομη διοικητική οντότητα, ανεξάρτητη από το αθηναϊκό κέντρο, και οι κάτοικοι επέκτησαν με τα χρόνια ισχυρή σύνδεση με την περιοχή, αναγνωρίζοντάς την ως «τόπο τους». Το ερώτημα είναι αν αυτή η σύνδεση με τον τόπο δημιουργεί και αίσθηση υπευθυνότητας ως προς το δημόσιο χώρο. Μια σχέση ευθύνης θα μπορούσε να αναπτυχθεί αν υπήρχε συμμετοχή των κατοίκων στις αποφάσεις που παίρνονται γι' αυτόν (π.χ. ως προς το σχεδιασμό του).

Η περιοχή εμφανίζει επίσης έντονα στοιχεία κοινωνικής ετερογένειας. Ομάδες ατόμων από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, διαφορετικών οικονομικών δυνατοτήτων, διαφορετικών εργασιακών κατηγοριών αλλά και εθνοτικής προέλευσης είναι παρούσες στο χώρο του Δήμου. Μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο Δήμος (ειδικά μετά την προσάρτηση της περιοχής των Θρακομακεδόνων με το αυτοδιοικητικό σχέδιο Καλλικράτης) δεν χαρακτηρίζεται από την επικράτηση μιας συγκεκριμένης οικονομικοκοινωνικής ομάδας. Ο δημόσιος χώρος σέβεται άραγε αυτή την πολιτισμική, κοινωνική και οικονομική διαφορετικότητα; Ευνοεί την κοινωνική ώσμωση;

Επιχειρώντας να διερευνήσουμε τη σχέση μεταξύ των χωροκοινωνικά ανομοιογενών επιμέρους περιοχών, παρατηρούμε ότι το ιστορικό κέντρο του Δήμου αποτελεί ένα ισχυρό, αυτοτελές κέντρο. Αυτό είναι ισχυρό πλεονέκτημα για έναν μεγάλο σε έκταση και πληθυσμό δήμο, ο οποίος, απομακρυσμένος και απομονωμένος από τις κεντρικές περιοχές της Αθήνας, έχει ανάγκη από το στοιχείο της κεντρικότητας. Τα ερωτήματα που τίθενται εδώ είναι αν το ισχυρό κέντρο λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την ανάπτυξη των λιγότερο κεντρικών περιοχών του Δήμου και αν και κατά πόσο μια επιθυμητή ανάπτυξη των γύρω περιοχών θα αποδυναμώσει το κέντρο ενισχύοντας έτσι την απομόνωση του Δήμου. Τίθενται επίσης τα ερωτήματα αν οι δημόσιοι χώροι του κέντρου εξυπηρετούν ένα ευρύ πλήθος δημόσιων λειτουργιών, αν και πώς ενισχύεται ή μειώνεται των λειτουργιών και αν επιτυγχάνεται η σύνδεση των διαφορετικών περιοχών τόσο με το κέντρο όσο και μεταξύ τους.

2 Ο Δήμος Αχαρνών από το λόφο του Προφήτη Ηλία. Στο βάθος η Πάρνηθα.

Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats (SWOT) είναι μια γενική τεχνική ανάλυσης, λήψης αποφάσεων και τελικού σχεδιασμού. Παρέχει ένα γενικό «χάρτη» αποτύπωσης και αξιολόγησης των πλεονεκτημάτων, αδυναμιών, ευκαιριών και απειλών στην περιοχή μελέτης και των πιθανών παρεμβάσεων σε αυτήν. Όσον αφορά το δημόσιο χώρο στο Δήμο Αχαρνών, οι αφετηριακές παρατηρήσεις που προαναφέρθηκαν είναι και αυτές που μας καθοδηγούν στην ανάλυση SWOT.

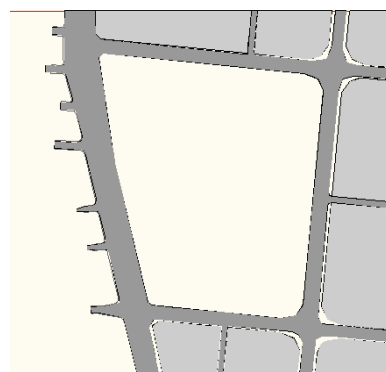
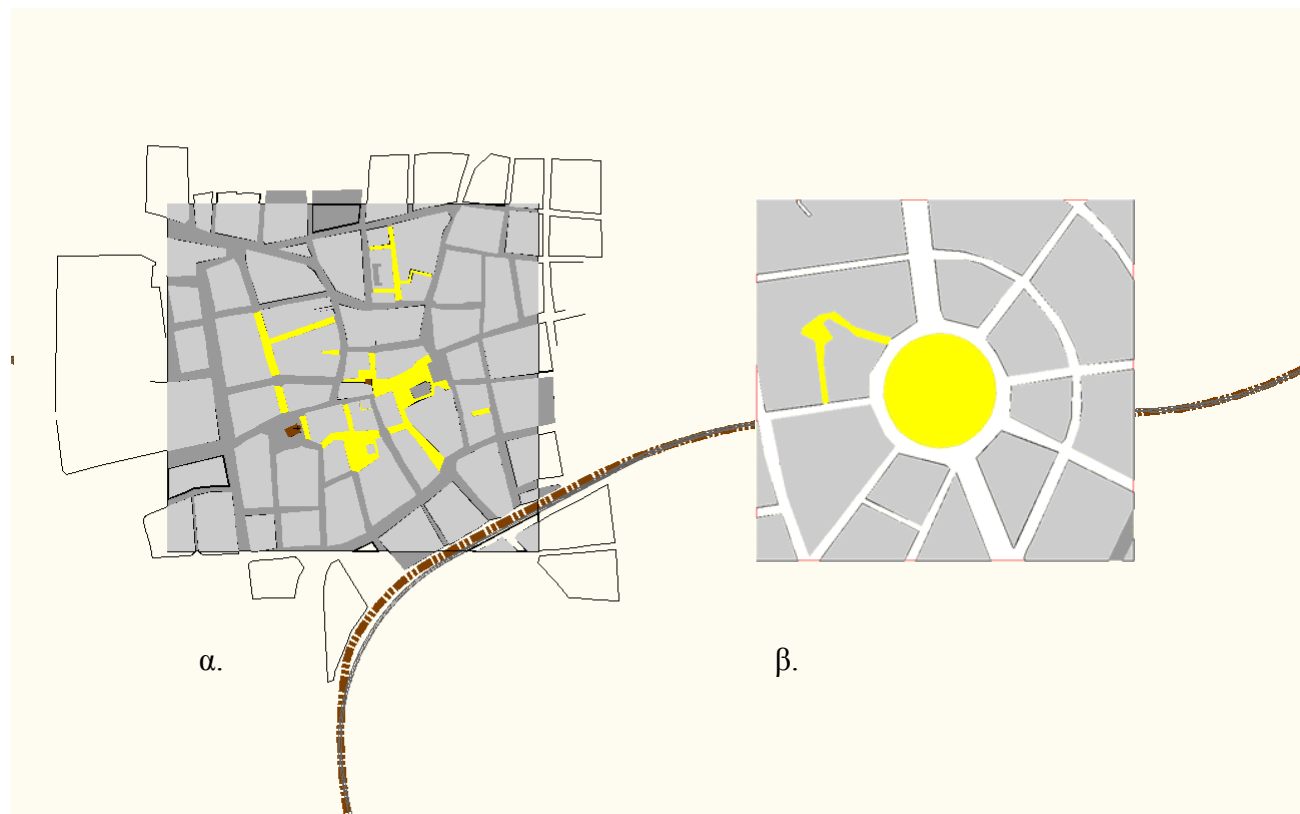
1. Λειτουργικότητα, πολλαπλότητα και μεταβατικότητα των δημόσιων χώρων (3)

Πλεονεκτήματα: Στην περιοχή παρατηρείται μια ευρεία τυπολογία δημόσιων χώρων. Η πολλαπλότητα αυτή έχει να κάνει όχι μόνο με τα διαφορετικά είδη τους (π.χ. χώροι πρασίνου, πλατείες, αδόμητοι χώροι), αλλά κυρίως με τη διαφορετική τους ποιότητα, τη διαφορετική τους κλίμακα και τη δυνατότητα αξιοποίησής τους από τους κατοίκους και τη δημοτική αρχή. Ειδικότερα, ο πυρήνας του ιστορικού κέντρου παρουσιάζει μια ευρεία διαβάθμιση στη μεταβατικότητα των δημόσιων χώρων.

Αδυναμίες: Εκτός από τον πυρήνα του ιστορικού κέντρου, οι άλλες περιοχές παρουσιάζουν ιδιαίτερες αδυναμίες ως προς την επάρκεια, το εύρος και τη οργάνωση των δημόσιων χώρων τους. Στους Θρακομακεδόνες απουσιάζει η ποικιλία και η διαβάθμιση των δημόσιων χώρων, ενώ στο Ολυμπιακό Χωριό οι δημόσιοι χώροι είναι υπερδιαστασιοποιημένοι και κακοσυντηρημένοι. Τέλος, από τις ενδιάμεσες περιοχές απουσιάζουν εντελώς η χωρική οργάνωση και ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου.

Ευκαιρίες: Αποτελεί ευκαιρία για την περιοχή η μελέτη και αξιοποίηση των πιο λειτουργικών τύπων δημόσιων χώρων, όπως είναι, για παράδειγμα, το κέντρο του ιστορικού Μενιδιού, που χαρακτηρίζεται από μια ευρεία λειτουργικότητα και μεταβατικότητα του δημόσιου χώρου του.

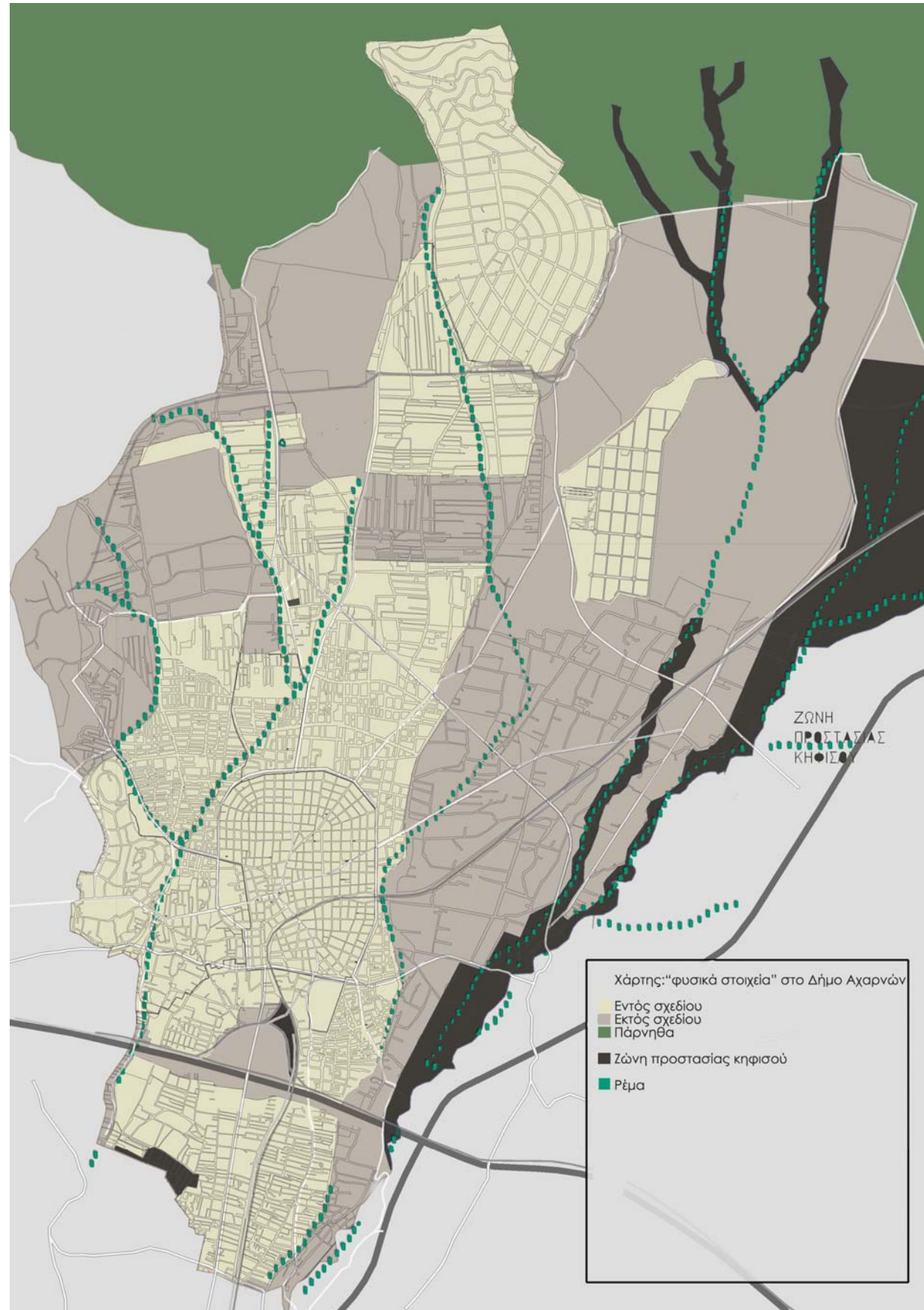
Απειλές: Από την άλλη μεριά, υπάρχει ο κίνδυνος αύξησης των τιμών της γης αν η αναβάθμιση του δημόσιου χώρου δεν συνοδεύεται από οικιστικές πολιτικές πρόνοιας. Ταυτόχρονα υφίσταται ο κίνδυνος μη οικειοποίησης, κατακερματισμού και εγκατάλειψης δημόσιων χώρων που δεν παρουσιάζουν λειτουργικότητα.

3 Τυπολογία κέντρων γειτονιάς:

- α. Κέντρο ιστορικού Μενιδιού
- β. Κέντρο Θρακομακεδόνων
- γ. Κέντρο Ολυμπιακού Χωριού

γ.

4 Γειτνίαση του Δήμου Αχαρνών με την Πάρνηθα

2. Θεσμική οργάνωση του δημόσιου χώρου

Πλεονεκτήματα: Για το Δήμο Αχαρνών υπάρχει Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, στο οποίο προσδιορίζονται τα πολεοδομικά κέντρα και τα κέντρα γειτονιάς, όπου σχεδιάζονται οι δημόσιοι χώροι. Ο θεσμικός προσδιορισμός τους είναι ένα πρώτο βήμα στη διαδικασία σχεδιασμού.

Αδυναμίες: Τα πολεοδομικά κέντρα και τα κέντρα γειτονιάς που προβλέπονται από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο δεν έχουν υλοποιηθεί, ενώ, ειδικά για τους ελεύθερους χώρους, απαιτείται ανανέωση της καταγραφής τους, καθώς πολλοί από αυτούς έχουν αλλάξει από την περίοδο δημιουργίας του ΓΠΣ.

Ευκαιρίες: Η θεσμική αναγνώριση των δημόσιων χώρων παρέχει και τη δυνατότητα αξιοποίησης θεσμικών μέσων για τη βελτίωσή τους. Σε κατάλληλες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες, μπορούν να διεκδικηθούν ευρωπαϊκά, κρατικά και τοπικά κονδύλια προς όφελος του σχεδιασμού του δημόσιου χώρου.

Απειλές: Αν οι δημόσιοι χώροι δεν υλοποιηθούν, υπάρχει περαιτέρω κίνδυνος επικράτησης φαινομένων χωρικής και κοινωνικής διάλυσης. Από την άλλη πλευρά, αν δεν υφίσταται κοινωνικός έλεγχος στην ενδεχόμενη διαχείριση κονδυλίων, υπάρχει ο κίνδυνος να γίνει μονομερής ή άσκοπη κατανομή τους.

3. Γειτνίαση του Δήμου με την Πάρνηθα (4)

Πλεονεκτήματα: Ο Δήμος Αχαρνών συνορεύει με τον ορεινό όγκο της Πάρνηθας, γεγονός που αποτελεί ισχυρό πλεονέκτημα για την περιοχή, αν αναλογιστούμε την αναγκαιότητα διεύδυσης του φυσικού στοιχείου μέσα στην πόλη. Το περιαστικό πράσινο, οι ζώνες προστασίας και τα ρέματα αποτελούν φυσικό πλούτο της περιοχής και μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχεδιασμό του δημόσιου χώρου.

Αδυναμίες: -

Ευκαιρίες: Η δυνατότητα διεύδυσης του φυσικού στοιχείου μέσα στο αστικό τοπίο μέσω της αξιοποίησης του δημόσιου χώρου αποτελεί ισχυρή ευκαιρία. Είναι δε εφικτή η ανάδειξη του φυσικού στοιχείου σε διαφορετικές κλίμακες και ποιότητες. Για παράδειγμα, η δημιουργία μικρότερων ή μεγαλύτερων χώρων πρασίνου και η αξιοποίηση των φυσικών ρεμάτων κινούνται σε αυτή την κατεύθυνση. Την ίδια στιγμή, η επαφή με το φυσικό στοιχείο κάνει το Δήμο να αποκτά υπερτοπική σημασία για το Λεκανοπέδιο, ενώ μπορεί να αποτελέσει κέντρο σε έναν ευρύτερο πολεοδομικό σχεδιασμό για την περιοχή της Αττικής.

Απειλές: Όπως συμβαίνει σε πολλές περιπτώσεις αξιοποίησης των υπαρκτών φυσικών στοιχείων, υπάρχει ο κίνδυνος καταστροφής και καταπάτησης τόσο του δημόσιου χαρακτήρα τους όσο και του ίδιου του φυσικού περιβάλλοντος, κυρίως αν μοναδικός στόχος είναι η εμπορική εκμετάλλευση.

4. Ανάπτυξη αισθήματος τοπικής ταυτότητας

Πλεονεκτήματα: Υπάρχουν ενδείξεις αισθήματος βιωματικής σύνδεσης των κατοίκων με τον τόπο τους, λόγω του ιδιαίτερου ιστορικού, κοινωνικού, πολιτισμικού, χωρικού και διοικητικού χαρακτήρα της περιοχής. Παράλληλα ο Δήμος αποτέλεσε τόπο προσέλκυσης εσωτερικών μεταναστών (παλαιότερα) όσο και αλλοδαπών μεταναστών (τις τελευταίες δύο δεκαετίες) κυρίως λόγω της δυνατότητας εύρεσης φθηνής κατοικίας και καθημερινής ζωής αλλά και της εγγύτητας με χώρους εργασίας (εργοστάσια κτλ.). Όμως και αυτοί ακόμα οι μετανάστες δεν αναγνωρίζουν τους εαυτούς τους ως προσωρινούς κατοίκους της περιοχής, αλλά ως μόνιμους, με συνέπεια την ενίσχυση του αισθήματος της τοπικής ταυτότητας.

Αδυναμίες: Παρατηρείται βέβαια και μια λανθάνουσα αίσθηση τοπικισμού από κάποιες ομάδες (ντόπιων αλλά και μεταναστών), που προκύπτει από τον κοινωνικό, διοικητικό/υπηρεσιακό και προνοιακό αποκλεισμό της περιοχής.

Ευκαιρίες: Η σημαντικότερη ευκαιρία που παρέχει η βιωματική σύνδεση με τον τόπο είναι η προοπτική ανάπτυξης σχέσης ευθύνης και συμμετοχής από τους κατοίκους στην ευρύτερη σφαίρα του δημόσιου και ειδικότερα στο δημόσιο χώρο. Ιδιαίτερα ο Δήμος μπορεί, μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές, να αναδείξει το δημόσιο χώρο μέσα και από τη συμμετοχή των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων και την αξιοποίηση της βιωματικής σύνδεσης με τον «τόπο τους».

Απειλές: Μέσα στις γενικότερες συνθήκες της κρίσης, υπάρχει η πιθανότητα ανάπτυξης σχέσεων αποκλειστικότητας με τον τόπο και ξενοφοβικών τάσεων, καθώς και η απαξίωση, καταστροφή και εγκατάλειψη του δημόσιου χώρου μέσα στο πλαίσιο ενός γενικού κοινωνικού και προνοιακού αποκλεισμού. «Όταν η πολιτεία δεν ενδιαφέρεται για μας, το δημόσιο χώρο και την ποιότητα ζωής μας, εμείς τι μπορούμε να κάνουμε;»

5. Κοινωνική και χωρική ετερογένεια

Πλεονεκτήματα: Είναι εμφανές ότι στην περιοχή κατοικούν άτομα διαφορετικών κοινωνικών και οικονομικών τάξεων. Μικροϊδιοκτήτες/ριες, μετανάστες/ριες, Ρομά, εργάτες/ριες και άνεργοι/ες αλλά και οικονομικά εύρωστες ομάδες (βλ. περιοχή Θρακομακεδόνων) είναι οι κάτοικοι της περιοχής, χωρίς κάποια από αυτές να θεωρείται ότι κυριαρχεί στο χώρο. Η περιοχή συνεπώς εμφανίζει έντονα στοιχεία κοινωνικής πολλαπλότητας. Την ίδια στιγμή, το πλήθος των διαφορετικών (και πολλές φορές αλληλοαποκλειόμενων) χρήσεων δημιουργεί μια χωρική πολλαπλότητα. Καθαρά αστικές περιοχές (Ολυμπιακό Χωριό), περιοχές με μείξη χρήσεων (π.χ. ιστορικό Μενίδι), βιοτεχνικές και βιομηχανικές περιοχές, και πολλές «ακαθόριστες» περιοχές συνθέτουν το παζλ του χώρου του Δήμου Αχαρνών.

Αδυναμίες: Μαζί με την κοινωνική πολλαπλότητα και ετερογένεια εμφανίζονται και στοιχεία απομόνωσης κοινωνικών ομάδων (Ρομά) καθώς και χαμηλός βαθμός κοινωνικής συνοχής.

Ευκαιρίες: Μέσα σε ένα τέτοιο πλαίσιο έντονης χωρικής και κοινωνικής ετερογένειας, ο δημόσιος χώρος μπορεί να παίξει το ρόλο του χώρου συνεύρεσης και κοινωνικής ώσμωσης στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της κοινωνικής ανάμειξης και της κοινωνικής συνοχής. Υπ' αυτή την έννοια, ως σχεδιαστική ομάδα καλούμαστε να παρέμβουμε για τη δημιουργία δημόσιου χώρου που δεν αποκλείει κοινωνικές ομάδες από την πρόσβασή τους σε αυτόν, κινούμενος στην κατεύθυνση άμβλυνσης των χωροκοινωνικών ανισοτήτων. Ο δημόσιος χώρος μπορεί να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να σέβεται τις κοινωνικές διαφοροποιήσεις των –πραγματικά πολλών για την περιοχή– κοινωνικών ομάδων που τον χρησιμοποιούν (μετανάστες, Ρομά, μικροϊδιοκτήτες, εργάτες κτλ.).

Απειλές: Υπάρχει ο κίνδυνος ανάπτυξης συγκρούσεων και αλληλοαποκλειόμενων διεκδικήσεων του δημόσιου χώρου μεταξύ των διαφορετικών κοινωνικών ομάδων αν ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου γίνει με μονομέρειες και χωρίς σεβασμό των κοινωνικών και πολιτισμικών διαφορών των κοινωνικών ομάδων.

6. Ύπαρξη ισχυρού κέντρου

Πλεονεκτήματα: Ο Δήμος Αχαρνών αναπτύχθηκε ιστορικά γύρω από ένα ισχυρό, αυτοτελές κέντρο. Η ύπαρξη κέντρου είναι πολύ σημαντική για την περιοχή, καθώς καλύπτει σημαντικές διοικητικές και οργανωτικές ανάγκες του Δήμου, ενώ εξυπηρετεί την ανάπτυξη κεντρικότητας για την περιοχή. Αυτό είναι ισχυρό πλεονέκτημα για έναν δήμο που βρίσκεται εντός της μητροπολιτικής περιφέρειας της Αθήνας, αλλά είναι απομακρυσμένος και απομονωμένος από πολλές κεντρικές λειτουργίες της.

Αδυναμίες: Παρατηρείται έλλειψη δημόσιων χρήσεων, υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων στις περιοχές εκτός κέντρου. Ταυτόχρονα είναι εμφανέστατη η ελλιπής συνδεσιμότητα των εκτός κέντρου περιοχών μεταξύ τους.

Ευκαιρίες: Υπάρχει το περιθώριο ενίσχυσης των δημόσιων χώρων και των τοπικών κέντρων των γύρω από το ιστορικό Μενίδι περιοχών καθώς και η δυνατότητα δημιουργίας πολλαπλών συνδέσεων των επιμέρους περιοχών μεταξύ τους. Μάλιστα ο δημόσιος χώρος μπορεί να αποτελέσει το συνδετικό ιστό κατά τη μετάβαση από τη μία περιοχή στην άλλη.

Απειλές: Υπάρχει ο κίνδυνος εξάλειψης της ευρύτερης κεντρικότητας του ιστορικού κέντρου (με την ανάπτυξη πολλών μικρών κέντρων στις γύρω περιοχές), γεγονός που θα αποδυναμώσει ευρύτερα την περιοχή σε σχέση με τον υπόλοιπο μητροπολιτικό αθηναϊκό χώρο.

	S	W	O	T
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΟΛΛΑΠΛΟΤΗΤΑ, ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΧΩΡΩΝ	Ευρεία τυπολογία δημόσιων χώρων. Ειδικότερα στο ιστορικό Μενίδι: μεγάλος βαθμός μεταβατικότητας των δημόσιων χώρων.	Ιδιαίτερες αδυναμίες στην επάρκεια, το εύρος και την οργάνωση των δημόσιων χώρων. Θρακομακεδόνες: απουσία ποικιλίας και διαβάθμισης. Ολυμπιακό Χωριό: υπερδιαστασιολόγηση και κακοσυντήρηση. «Ενδιάμεσες περιοχές»: παντελής απουσία χωρικής οργάνωσης και σχεδιασμού του δημόσιου χώρου.	Δυνατότητα μελέτης και αξιοποίησης των πιο λειτουργικών τύπων δημόσιων χώρων, όπως είναι το κέντρο του ιστορικού Μενιδιού.	Κίνδυνος αύξησης των τιμών της γης αν η αναβάθμιση του δημόσιου χώρου δεν συνοδεύεται από οικιστικές πολιτικές πρόνοιας. Κίνδυνος μη οικειοποίησης, κατακερματισμού και εγκατάλειψης δημόσιων χώρων που δεν παρουσιάζουν λειτουργικότητα.
ΘΕΣΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ	Υπαρξη θεσμικού προσδιορισμού δημόσιων χώρων.	Ανεπαρκής και προβληματικός ο θεσμικός σχεδιασμός του δημόσιου χώρου.	Δυνατότητα αξιοποίησης θεσμικών μέσων για τη βελτίωση των δημόσιων χώρων. Δυνατότητα διεκδίκησης ευρωπαϊκών, κρατικών και τοπικών κονδυλίων.	Η μη εφαρμογή του σχεδιασμού μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω φαινόμενα χωρικής και κοινωνικής διάλυσης. Κίνδυνος μονομερούς ή άσκοπης κατανομής των κονδυλίων αν δεν υπάρχει κοινωνικός έλεγχος.
ΓΕΙΤΝΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΝΗΘΑ	Ισχυρή σχέση με κυρίαρχα φυσικά στοιχεία του Λεκανοπεδίου (Πάρνηθα, Κηφισός, ρέματα).		Δυνατότητα διεύθυνσης του φυσικού στοιχείου μέσα στην πόλη μέσω του δημόσιου χώρου. Ανάδειξη του φυσικού στοιχείου σε διαφορετικές κλίμακες και ποιότητες. Ειδικότερα, δυνατότητα αξιοποίησης των ρεμάτων μέσω του σχεδιασμού του δημόσιου χώρου. Τέλος, δυνατότητα ανάπτυξης του υπερτοπικού χαρακτήρα της περιοχής λόγω της γειτνιάσής της με την Πάρνηθα.	Κίνδυνος καταστροφής και καταπάτησης του δημόσιου χαρακτήρα των φυσικών στοιχείων όσο και του ίδιου του φυσικού περιβάλλοντος αν μοναδικός στόχος είναι η εμπορική εκμετάλλευση.
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΙΣΘΗΜΑΤΟΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ	Ενδείξεις αισθήματος βιωματικής σύνδεσης των κατοίκων με τον τόπο τους.	Λανθάνουσα αίσθηση τοπικισμού από κάποιες ομάδες, που προκύπτει από τον κοινωνικό, διοικητικό και προνοιακό αποκλεισμό της περιοχής.	Δυνατότητα ανάπτυξης σχέσης ευθύνης με τον τόπο και συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων και στο σχεδιασμό του δημόσιου χώρου μέσα από συγκεκριμένες πρωτοβουλίες του Δήμου.	Σε συνθήκες κρίσης, κίνδυνος ανάπτυξης σχέσης αποκλειστικότητας με τον τόπο και ξενοφοβικών τάσεων.
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΗ ΕΤΕΡΟΓΕΝΕΙΑ	Κοινωνική και χωρική πολλαπλότητα.	Στοιχεία απομόνωσης και αποκλεισμού κοινωνικών ομάδων (Ρομά) καθώς και χαμηλός βαθμός κοινωνικής συνοχής.	Ο δημόσιος χώρος ως χώρος κοινωνικής ώσμωσης στην κατεύθυνση της ενίσχυσης της κοινωνικής ανάμειξης και συνοχής. Δημόσιος χώρος που δεν αποκλείει, αλλά αντίθετα σέβεται τη διαφορετικότητα.	Κίνδυνος ανάπτυξης συγκρούσεων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων αν ο σχεδιασμός δεν σέβεται τις πολιτισμικές διαφορές.
ΥΠΑΡΞΗ ΙΣΧΥΡΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ	Κάλυψη της ανάγκης για ύπαρξη ενός αυτοτελούς κέντρου στην περιοχή.	Έλλειψη δημόσιων χρήσεων, υπηρεσιών και εξυπηρετήσεων στις περιοχές εκτός κέντρου. Έλλειψη συνδεσιμότητας των εκτός κέντρου περιοχών μεταξύ τους.	Δυνατότητα ενίσχυσης των δημόσιων χώρων των γύρω περιοχών και δημιουργία πολλαπλών συνδέσεων.	Ο υπερσχεδιασμός των εκτός κέντρου περιοχών μπορεί να αποδυναμώσει το κέντρο, γεγονός που μπορεί να αποδυναμώσει ευρύτερα το Δήμο σε σχέση με τον υπόλοιπο μητροπολιτικό χώρο.

B. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΧΑΡΝΩΝ

Γενικές κατευθύνσεις για την οργάνωση του δημόσιου χώρου στο Δήμο

Συνοψίζοντας την ανάλυσή μας για την υφιστάμενη κατάσταση στο Δήμο Αχαρνών, θα λέγαμε ότι πρόκειται για έναν εκτεταμένο και ετερογενή δήμο, ο οποίος περιλαμβάνει ένα πλήθος ετερόκλητων (και συχνά αντικρουόμενων) χρήσεων, έναν διαφοροποιημένο κοινωνικά και ταξικά πληθυσμό και μια πληθώρα χωρικά οργανωμένων αλλά και ανοργανωτων περιοχών. Τα παραπάνω είναι στοιχεία που απαιτούν έναν επεξεργασμένο, πολυπαραγοντικό σχεδιασμό προκειμένου η ζωή στο Δήμο να γίνει περισσότερο βιώσιμη.

Ο σχεδιασμός του δημόσιου χώρου μπορεί να παίξει έναν κομβικό ρόλο σε μια τέτοια προοπτική, μια και είναι δυνατό να αποτελέσει τον οργανωτή της χωρικής και εν δυνάμει κοινωνικής συνοχής. Ένας σχεδιασμός του δημόσιου χώρου ο οποίος θα επιχειρεί να «συρράπτει» τις χωρικά ετερογενείς περιοχές μέσω μιας στοιχειώδους οργάνωσης των εκτεταμένων αστικών κενών μπορεί να αποτελέσει τον χωροκοινωνικό συνδετικό ιστό της πόλης.

Μέσα σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, είναι λογικό να τεθούν κάποιες προτεραιότητες, οι οποίες θα αφορούν την αντιμετώπιση των πιο έντονων χωρικών και κοινωνικών προβλημάτων. Προχωρώντας λοιπόν σε μια τέτοια αξιολόγηση, που θα θέσει τις προτεραιότητες στους άξονες παρέμβασής μας, εντοπίζουμε πέντε βασικά κριτήρια στο σχεδιασμό του δημόσιου χώρου στο Δήμο Αχαρνών:

- α. την οργάνωσή του με τέτοιο τρόπο ώστε να ευνοείται η διείδυση του φυσικού στοιχείου μέσα στην πόλη.
- β. την επάρκεια και την ισορροπημένη χωρική κατανομή του, ώστε κατά το δυνατόν να αμβλύνονται οι χωροκοινωνικές ανισότητες.
- γ. τον υψηλό βαθμό διαβάθμισης και μεταβατικότητάς του, καθώς και το στοιχείο μιας ισορροπημένης κλίμακας στο σχεδιασμό του, ώστε να δημιουργείται το στοιχείο της οικειότητας των χρηστών με το χώρο.
- δ. την οργανική σύνδεσή του με χρήσεις πρόνοιας, εμπορίου/ανταλλαγής και αναψυχής, ώστε να είναι ρεαλιστική η οικειοποίησή του.
- ε. τη δυνατότητα διασύνδεσης των επιμέρους δημόσιων χώρων, ώστε να δίνεται η δυνατότητα για μετακινήσεις και κοινωνική ώσμωση.

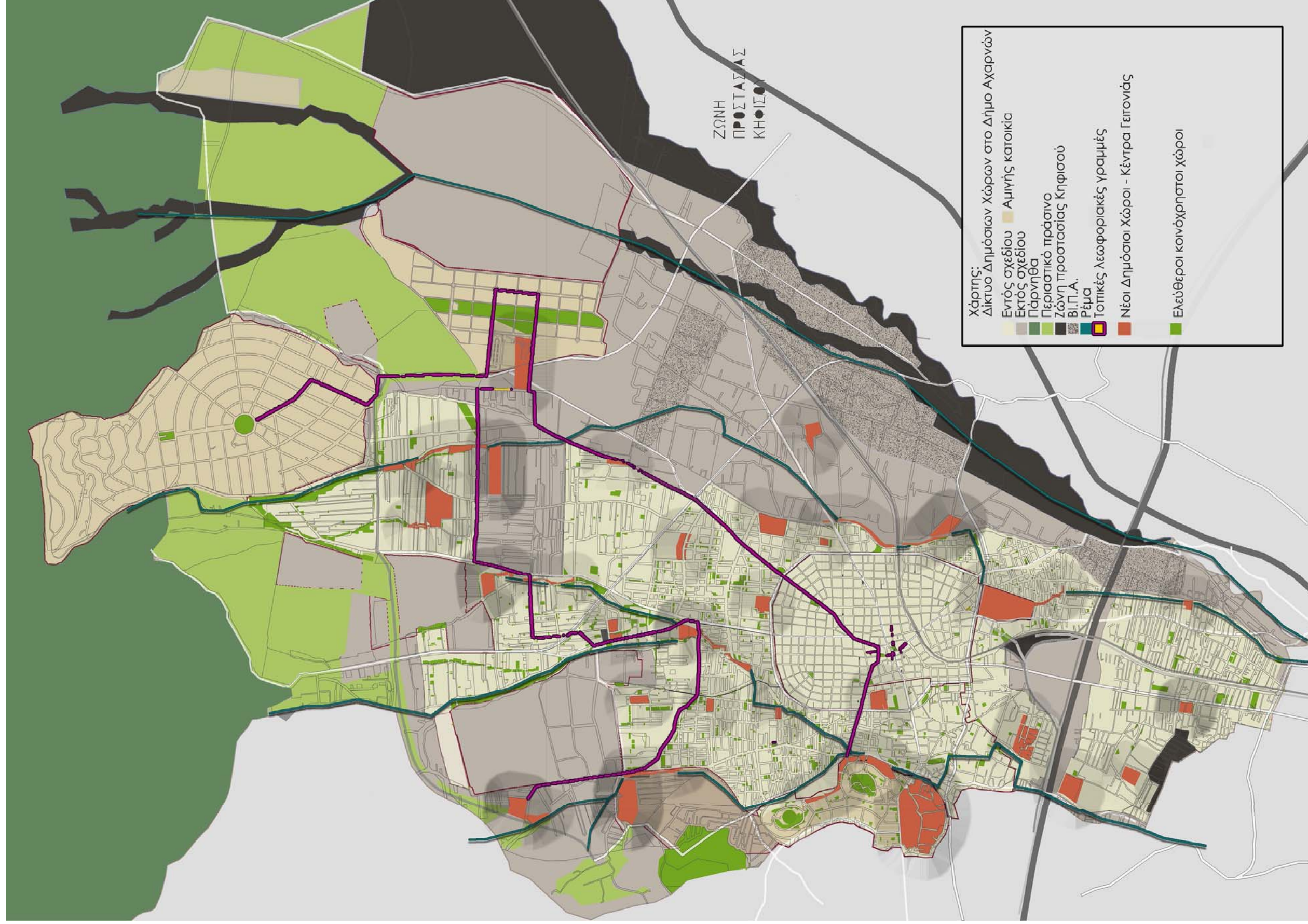
Τρεις άξονες παρέμβασης στο δημόσιο χώρο του Δήμου Αχαρνών

Σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια, επιλέγουμε να οργανώσουμε την παρέμβασή μας γύρω από τρεις άξονες:

- Ο πρώτος άξονας αφορά την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στη **δημιουργία και οργάνωση του δημόσιου χώρου στις περιοχές από τις οποίες απουσιάζει ή είναι ελλιπής και υποβαθμισμένος**. Η οργάνωση του δημόσιου χώρου στις περιοχές αυτές αφενός θα αναβαθμίσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων τους και αφετέρου θα ανακουφίσει το σύνολο του Δήμου από την υπερσυγκέντρωση των μετακινήσεων προς το ιστορικό Μενίδι, λειτουργώντας επίσης, σε βάθος χρόνου, προς την κατεύθυνση της μείωσης αντικοινωνικών συμπεριφορών που σχετίζονται με την περιθωριοποίηση και την υποβάθμιση της ποιότητας ζωής. Θεωρώντας ότι οι περιοχές που κυρίως μειονεκτούν είναι αυτές που μπήκαν την τελευταία τριακονταετία στο σχέδιο πόλης –δηλαδή το πλήθος των συνοικιών ανάμεσα στο ιστορικό Μενίδι, τους Θρακομακεδόνες και το νεόδμητο Ολυμπιακό Χωριό–, δίνουμε προτεραιότητα στο σχεδιασμό του δημόσιου χώρου σ' αυτές. Πρόκειται για περιοχές που κατά κανόνα φιλοξενούν κατοίκους χαμηλότερων εισοδηματικών στρωμάτων, καθώς και ομάδες που αντιμετωπίζουν κοινωνικό αποκλεισμό (π.χ. Ρομά), ενώ, όπως αναλύσαμε, στερούνται μιας στοιχειώδους οργάνωσης του δημόσιου χώρου τους: από τον ιδιωτικό χώρο των κατοικιών περνάμε στο δημόσιο χώρο του δρόμου χωρίς ενδιάμεσους χώρους συνέντευξης, κίνησης και στάσης. Δεν υπάρχουν πλατείες, πεζόδρομοι, υπαίθριες αγορές, οποιοσδήποτε χώρος θα ευνοούσε την κοινωνική αλληλεπίδραση και θα έκανε τη ζωή βιώσιμη έξω από το σπίτι. Βέβαια, πριν ακόμα το σχεδιασμό του δημόσιου χώρου στις περιοχές αυτές, θα πρέπει να τεθεί προτεραιότητα στην οργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών και του εμπορίου/ανταλλαγής, χρήσεων που αποτελούν το υλικό υπόστρωμα της κοινωνικής ζωής και ένα καθημερινό, ουσιαστικό κίνητρο για τη χρήση των δημόσιων χώρων.
- Ο δεύτερος άξονας της παρέμβασής μας αφορά τη σύνδεση του Δήμου με το φυσικό στοιχείο της Πάρνηθας, με στόχο την περιβαλλοντική αναβάθμιση της περιοχής, η οποία, μολονότι βρίσκεται τόσο κοντά σ' αυτό το υπερτοπικής σημασίας φυσικό στοιχείο, εντούτοις δείχνει να μην το αξιοποιεί. Μια τέτοια παρέμβαση μπορεί να επιτευχθεί με την ανάδειξη των ρεμάτων που διατρέχουν το Δήμο από βορρά προς νότο, τα οποία λειτουργούν τόσο ως φυσικά κανάλια απορροής των υδάτων όσο και ως δυναμικές περιπατητικές ή ποδηλατικές προσβάσεις στον ορεινό όγκο της Πάρνηθας. Στις περιοχές δε που αυτό είναι δυνατό, μπορούν να ανιχνευθούν και να σχεδιαστούν συνδέσεις των ρεμάτων αυτών με τους

5 ΥΠΑΡΧΟΝΤΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΧΩΡΟΙ

6 ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΩΡΟΥ

υπό διαμόρφωση δημόσιους χώρους, αλλά και να διερευνηθεί ένας σχεδιασμός των δημόσιων χώρων ο οποίος να είναι οργανικά συνδεδεμένος με αυτά καθαυτά τα ρέματα, δημιουργώντας «πράσινους» αλλά και περισσότερο «αστικούς» παρόχθιους δημόσιους χώρους.

- Παράλληλα με την προτεραιότητα της οργάνωσης του δημόσιου χώρου στις «ενδιάμεσες περιοχές», ουσιαστική βελτίωση θεωρούμε ότι χρειάζεται και ο δημόσιος χώρος στο Ολυμπιακό Χωριό. Πρόκειται για την πιο πρόσφατα χτισμένη και την πιο ελπιδοφόρα –στα συμφραζόμενα της προ-ολυμπιακής ελληνικής ευφορίας– συνοικία, που σχεδιάστηκε όμως σε ένα πνεύμα απομόνωσης από τις υπόλοιπες περιοχές του Δήμου, με μια αναχρονιστική λογική zoning (με το κέντρο και τις υπηρεσίες χωροθετημένες σε απόσταση από την κατοικία) και με υπερδιαστασιοποιημένους δημόσιους χώρους (αχανείς δρόμους και μνημειακούς άξονες). Τα παραπάνω στοιχεία, σε συνδυασμό με την έλλειψη χρήσεων εμπορίου και πρόνοιας, καθώς και με μια κακή έως ανύπαρκτη συντήρηση των δημόσιων χώρων και του πάρκου, κάνουν ήδη ορατή μια αίσθηση αποκλεισμού, έλλειψης οικειότητας με το δημόσιο χώρο (εκτός ίσως από τους αδόμητους χώρους ανάμεσα στα οικοδομικά τετράγωνα) και περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Οι δύο πρώτοι άξονες παρέμβασης λειτουργούν με τη λογική ενός στρώματογραφικού σχεδιασμού, αποτελώντας layers παρεμβάσεων. Καθώς τα layers αυτά (αφενός των κέντρων γειτονιάς και αφετέρου των παρόχθιων διαδρομών και δικτύων) σχεδιάζονται, αναδεικνύονται περιοχές όπου τα στρώματα αυτά συμπίπτουν: πρόκειται για δημόσιους χώρους γύρω από ρέματα, ένας από τους οποίους θα αποτελέσει το βασικό παράδειγμα της χωρικής μας εξειδίκευσης. Ο τρίτος άξονας, της αναγκαιότητας παρέμβασης στο Ολυμπιακό Χωριό, αποτελεί ένα περισσότερο αυτόνομο και εντοπισμένο πεδίο παρέμβασης, που μας απασχολεί κυρίως σε επίπεδο γενικών θέσεων και κατευθύνσεων – αλλά και, όπως θα φανεί παρακάτω, αφενός από τη σκοπιά μιας επιθυμητής άμβλυνσης του χωρικού αποκλεισμού του από τον υπόλοιπο Δήμο και μιας μερικής άρσης του χαρακτήρα του zoning, αφετέρου στο βαθμό που εμπλέκεται στην πρόταση σύνδεσης των κέντρων γειτονιάς μεταξύ τους.

Χωροκοινωνική οργάνωση των «ενδιάμεσων περιοχών»

- **Δημιουργία δημόσιου χώρου στα κέντρα γειτονιάς**
Για να οργανωθεί η δημόσια ζωή στις «ενδιάμεσες περιοχές» θα πρέπει καταρχήν να βρεθούν εκείνοι οι αδόμητοι χώροι που θα φιλοξενήσουν τα κέντρα γειτονιάς. **(5)** Η επιλογή αυτών των χώρων μπορεί να γίνει στη βάση της υπαρκτής διαθεσιμότητάς τους καθώς και μίας, κατά το δυνατόν, ισομερούς χωρικής κατανομής τους. Οι χώροι αυτοί θα φιλοξενούν χρήσεις εμπορίου, πρόνοιας και αναψυχής, θα βρίσκονται εν-

δεχομένως κοντά σε σχολεία και θα συνδέονται μαζί τους με μικρά δίκτυα πεζοδρόμων. Οργανικό κομμάτι των κέντρων γειτονιάς θα αποτελούν οι ανοιχτοί (και ενδεχομένως κλειστοί) δημόσιοι χώροι, οι οποίοι θα ευνοούν την κοινωνική αλληλεπίδραση, το παιχνίδι, την ανάπαυση, το δημόσιο διάλογο, τις κοινωνικές εξυπηρετήσεις. Ανάλογα με το μέγεθος, τη διασπορά και την εμβέλειά τους, θα περιλαμβάνουν μικρότερες ή μεγαλύτερες πλατείες, παιδικές χαρές, γραμμικούς χώρους περιπάτου, χώρους συζήτησης, ανταλλαγής και διασκέδασης **(6)**.

Όσον αφορά ειδικότερα το σχεδιασμό του κέντρου του Ολυμπιακού Χωριού, αυτός μπορεί να κινηθεί στην κατεύθυνση αφενός ενός στοιχειώδους περιορισμού του zoning (μέσω του εμπλουτισμού του κέντρου με χρήση κατοικίας και του εμπλουτισμού της ζώνης κατοικίας με μικρά καταστήματα), αφετέρου της «εξόδου» του Ολυμπιακού Χωριού από τα περιχαρακωμένα όριά του (σε μια κατεύθυνση άμβλυνσης του αποκλεισμού του από τον υπόλοιπο Δήμο). Η άρση της απομόνωσης του Ολυμπιακού Χωριού μπορεί να επιτευχθεί με την έξοδο του κέντρου του στην απέναντι πλευρά της Λεωφόρου Κύμης. Επιπλέον, το αδικαιολόγητα μεγάλο πλάτος της Λεωφόρου (που σχεδιάστηκε για τις ολυμπιακές ανάγκες αλλά μοιάζει να είναι υπερβολικό για τη σημερινή χρήση της, όπως άλλωστε μαρτυρά το απότομο τέλος της στις παρυφές των Θρακομακεδόνων) μπορεί να περιοριστεί (με αντιστρέψιμο τρόπο) μέσω της κάλυψης των δύο εξωτερικών λωρίδων κυκλοφορίας με κυβόλιθους, που θα φιλοξενούν στάσεις λεωφορείων, περίπτερα, σημεία ενημέρωσης κ.λπ. Βέβαια τέτοιες χρήσεις μπορούν να γίνουν εφικτές μόνο με τη χωροθέτηση κεντρικών χρήσεων και στην απέναντι πλευρά του δρόμου, που θα πυκνώσουν την αστικότητα του χώρου.

Τέλος, σε συνθήκες κρίσης, και επειδή η μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων του Δήμου προέρχεται από χαμηλά εισοδηματικά στρώματα –ακόμα και από κοινωνικά αποκλεισμένες ομάδες, π.χ. Ρομά–, θεωρούμε ότι μια πιλοτική προσπάθεια για ενασχόληση των δημοτών με παραγωγικές δραστηριότητες που συμβάλλουν στην οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών και ευνοούν την κοινωνική ένταξη είναι σκόπιμη και εφικτή στο Δήμο Αχαρνών. Τέτοια παραγωγική δραστηριότητα μπορούν να αποτελέσουν οι αγροτικές καλλιέργειες. Αδόμητη γη υπάρχει άφθονη στο Δήμο καθώς και ίχνη παλαιότερων καλλιεργειών, όπως εξάλλου και μια ειδική παράδοση στις ανθοκαλλιέργειες. Θα μπορούσαν να επιλεγούν δύο ή τρεις τέτοιες περιοχές με στόχο την αγροτική τους εκμετάλλευση για κάλυψη των αναγκών των παραγωγών και πώληση ενός στοιχειώδους πλεονάσματος σε τοπικές αγορές, που θα μπορούσαν να χωροθετηθούν

κοντά στα κέντρα γειτονιάς. Έτσι, χαρακτηριστικό στοιχείο κάποιων από αυτά τα κέντρα θα μπορούσαν να αποτελέσουν αυτές οι υπαίθριες λαϊκές αγορές (κυλιόμενες ή εποχικές), που θα προσθέσουν ζωντάνια και το στοιχείο της κοινωνικής αλληλεπίδρασης μέσα από τον κοινωνικά αποδεκτό (ακόμα και σε συνθήκες κρίσης και ξενοφοβίας) θεσμό του εμπορίου. Θα μπορούσαν επίσης να σχεδιαστούν και κάποιες μικρότερης έκτασης περιοχές αγροτικής καλλιέργειας μέσα στους υπό σχεδίαση δημόσιους χώρους, ώστε να μελετηθεί πιλοτικά η δυνατότητα οργανικότερης ένταξης τέτοιων μικρών «κήπων» μέσα στους δημόσιους χώρους της πόλης καθώς και αυτή καθαυτή η βιωσιμότητά τους.

Περισσική καλλιέργεια γλυκοπατάτας στο Βιετνάμ με τη χρήση ανακυκλωμένου νερού.

Παλαιότερες καλλιέργειες στην περιοχή Κατεβασιά (δυτικά του Ολυμπιακού Χωριού), που πλέον έχουν εγκαταλειφθεί.

- **Σύνδεση των κέντρων γειτονιάς μέσω ήπιου μεταφορικού μέσου**

Τα παραπάνω κέντρα γειτονιάς (αλλά και τα κέντρα του ιστορικού Μενιδιού, του Ολυμπιακού Χωριού και ενδεχομένως των Θρακομακεδόνων) μπορούν να αποτελέσουν τη χωρική βάση σύνδεσης και άρθρωσης του συνολικού χώρου του Δήμου. Μία ή δύο λεωφορειακές γραμμές mini bus¹ θα μπορούσαν να συνδέσουν τα κέντρα αυτά, αποτελώντας την υλική προϋπόθεση της κοινωνικής ώσμωσης. Οι στάσεις των γραμμών μπορούν να τοποθετηθούν πολύ κοντά στα κέντρα γειτονιάς, με τα οποία θα τις συνδέει ένα στοιχειώδες δίκτυο πεζοδρόμων.

¹ Αυτές οι λεωφορειακές γραμμές βρίσκονται σε μια ενδιάμεση κλίμακα σχεδιασμού σε σχέση με τις προτεινόμενες λεωφορειακές γραμμές της Ομάδας Μελέτης της Βιώσιμης Κινητικότητας: αν οι τελευταίες αφορούν αφενός μια μικρή, «ενδοσυνοικιακή» κλίμακα (11 γραμμές για τις διάφορες γειτονιές του Δήμου) και αφετέρου μια μεγάλη, «υπερτοπική» κλίμακα (ουσιαστικά οι υπάρχουσες γραμμές σύνδεσης με την Αθήνα), οι προτεινόμενες εδώ δύο λεωφορειακές γραμμές φιλοδοξούν να μην επικαλύψουν τις προαναφερθείσες, αλλά να κινηθούν σε μια ενδιάμεση κλίμακα ενδοδημοτικής σύνδεσης, λειτουργώντας επικουρικά στον προτεινόμενο σχεδιασμό των νέων «κέντρων γειτονιάς».

Δημιουργία παρόχθιων δημόσιων χώρων

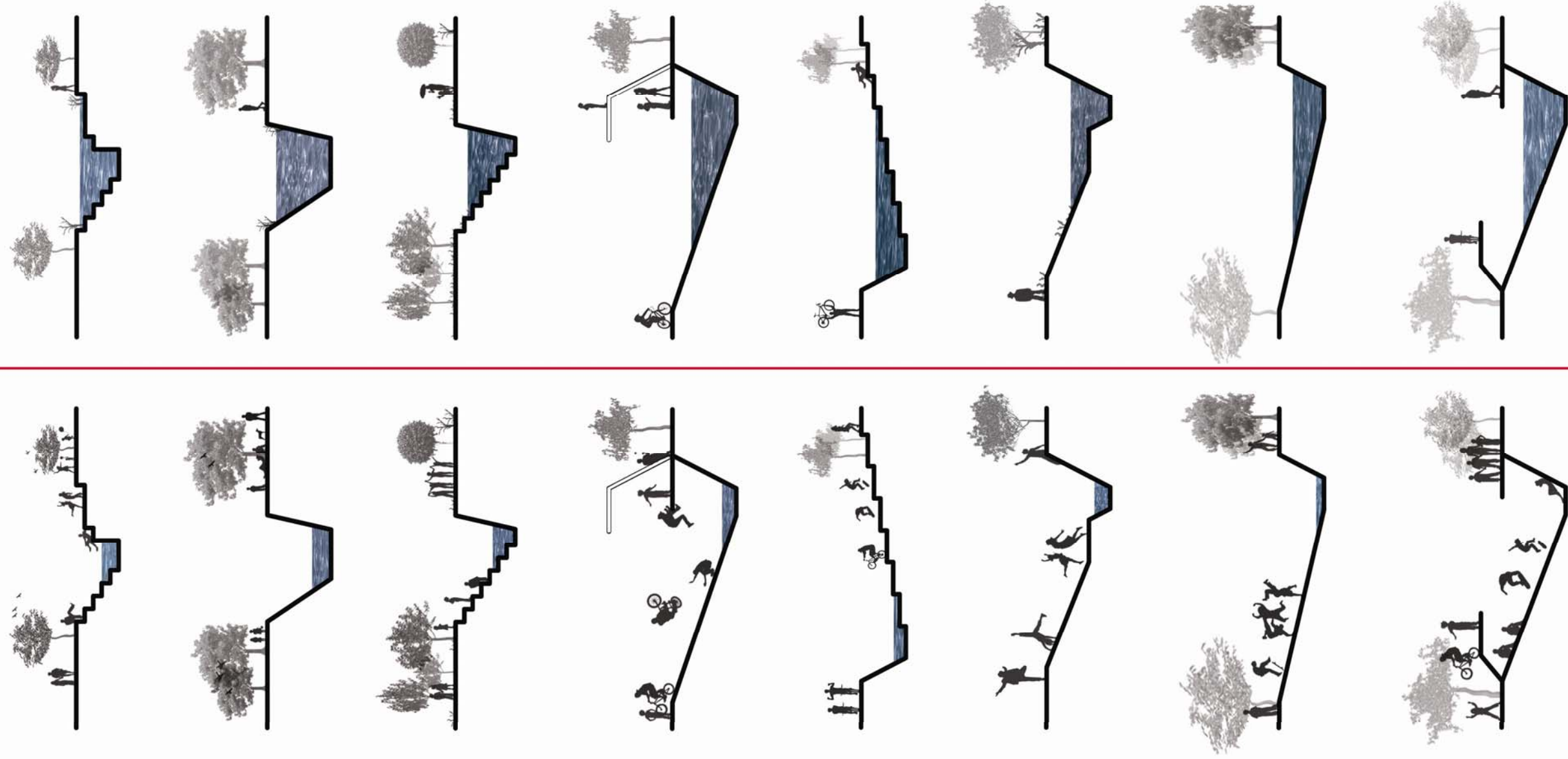
Το φυσικό δίκτυο των ρεμάτων που εμφανίζεται στην περιοχή τη διατρέχει στο μεγαλύτερο μέρος της, αποτελώντας σημαντικό γεωγραφικό στοιχείο με έντονα λειτουργικό χαρακτήρα: τόσο για τη φυσική απορροή των υδάτων που κατεβαίνουν από τη γειτονική Πάρνηθα και την αποφυγή φυσικών καταστροφών όσο και για την ενίσχυση των περιοχών πρασίνου που αναπτύσσεται πλάι στην κοίτη των ρεμάτων. Είναι επίσης σημαντική η λειτουργία τους ως δυναμικών συνδετικών στοιχείων μετακίνησης και οργάνωσης του δημόσιου χώρου. Και, ενώ πρόκειται για ένα στοιχείο που διατρέχει ένα μεγάλο μέρος της επιφάνειας του Δήμου, σε κανένα επίπεδο δεν του έχει δοθεί η αντίστοιχη βαρύτητα ως προς τις δυνατότητες ποιοτικής αναβάθμισής του.

Είναι προφανές ότι, κατά τη διαδικασία σχεδιασμού και αποκατάστασης των ρεμάτων, τίθενται επίσης κάποιες προτεραιότητες. Καταρχήν παρεμβαίνουμε σε τμήματα ρεμάτων όπου δημιουργούνται συνθήκες υπερχειλίσης κατά τις βροχοπτώσεις, όπως στο ρέμα που τέμνει την Αγ. Πέτρου στο ύψος της ομώνυμης εκκλησίας, επιχειρώντας τη διάνοιξη και διευκόλυνση της απορροής των ομβρίων. Επίσης επιλέγουμε να αποκαλύψουμε τμήματα ρεμάτων που είτε έχουν φυσικά καλυφθεί είτε έχουν κατά καιρούς μπαζωθεί από διάφορων τύπων παρεμβάσεις. Τέλος, παρεμβαίνουμε εκεί όπου υπάρχει η δυνατότητα δημιουργίας παρόχθιων δημόσιων χώρων, στο πλαίσιο της προβληματικής περί διείσδυσης των φυσικών στοιχείων στην πόλη μέσω του δημόσιου χώρου της.

Στόχος μας είναι τα ρέματα που αποκαλύπτονται να διατρέξουν το μεγαλύτερο δυνατό μέρος του Δήμου. Κατά περιπτώσεις λοιπόν, ενθαρρύνεται ακόμα και η εκτροπή τους, έτσι ώστε τα οφέλη απ' αυτήν να πολλαπλασιάζονται χωρικά όπου κρίνεται αναγκαίο. Σε ορισμένα δε σημεία στο εσωτερικό της κοίτης τους, αναπτύσσονται δίκτυα διαδρομών για πεζούς και ποδηλάτες, καθώς και πλατώματα δημόσιων χώρων. Κατά τη διάρκεια του χρόνου, καθώς η στάθμη του νερού της κοίτης μεταβάλλεται, τα δίκτυα παραμένουν στεγνά το καλοκαίρι, με δυνατότητα περιπάτου και φιλοξενίας διαφόρων εφήμερων δραστηριοτήτων. Τους χειμερινούς μήνες, καθώς η στάθμη ανεβαίνει, κάποια από τα δίκτυα καλύπτονται μερικώς, περιορίζοντας τις δραστηριότητες αλλά και την ίδια την κυκλοφορία. Έτσι ο τόπος αποκτά ξανά μια διαφορετική αντίληψη του χρόνου, μέσα από την ανάδειξη του κυκλικού χαρακτήρα του. Παράλληλα, δημιουργούνται κατά διαστήματα δεξαμενές συγκέντρωσης υδάτων, έτσι ώστε να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ύδρευση και τον ποτισμό μικρών τοπικών καλλιεργειών.

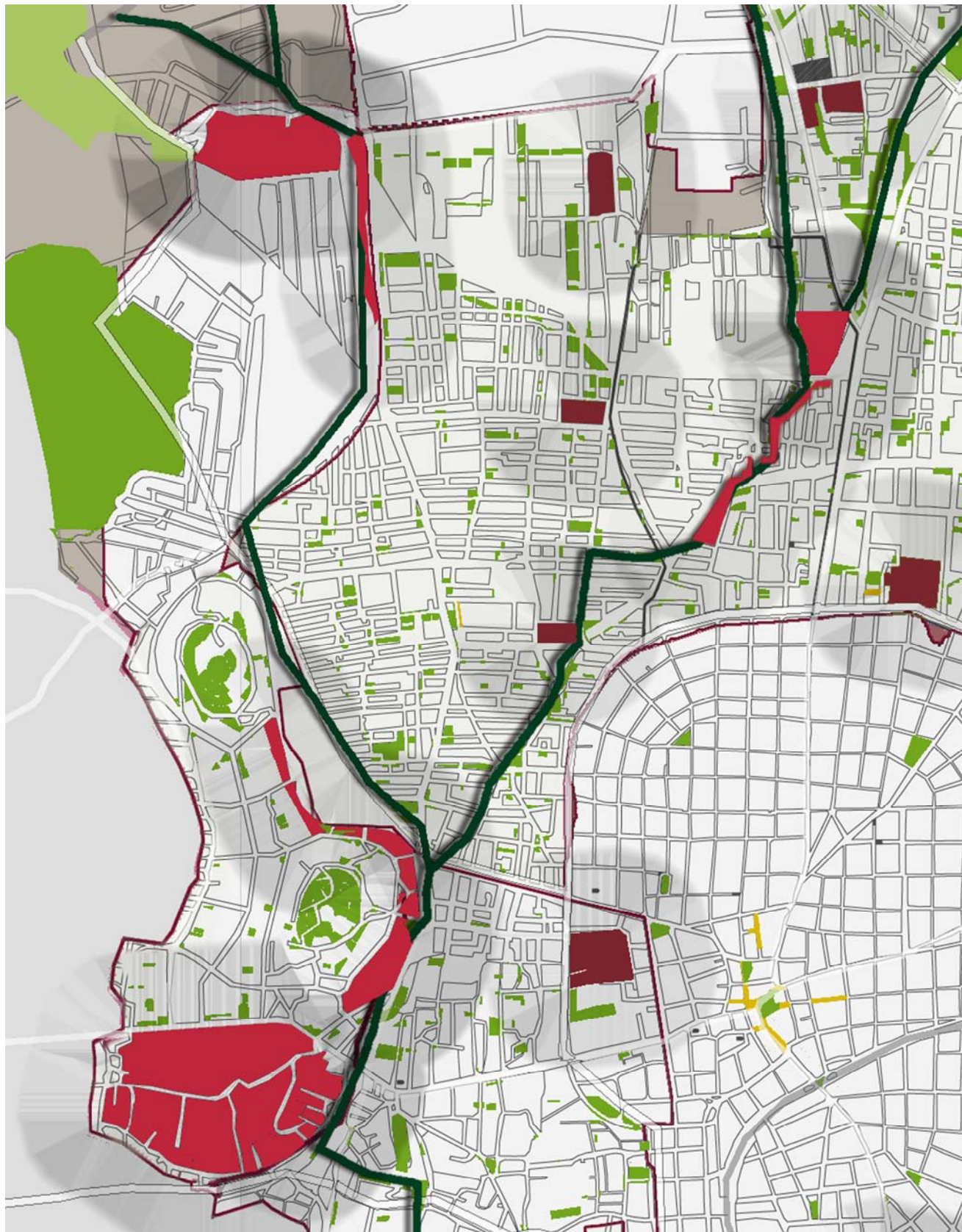
Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η φυσική ανάπτυξη περιοχών πρασίνου, η οποία επίσης υποστηρίζεται από στοχευμένες παρεμβάσεις φύτευσης. Μπορούν να υπάρξουν έτσι πλατώματα φυτεύσεων ποικίλων

ΕΓΚΑΡΣΙΕΣ ΤΟΜΕΣ
ΡΕΜΑΤΟΣ

ΘΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

7 «Διάχυση» παρόχθιων δημόσιων χώρων κατά μήκος των ρεμάτων

ειδών και διαφορετικής κλίμακας, τα οποία θα αφορούν τόσο κεντρικές πλατείες και υπερτοπικά κέντρα όσο και την κλίμακα της γειτονιάς και της αυλής της κατοικίας. Ταυτόχρονα επιτυγχάνεται δύναμει μια βασική σύνδεση, ένας σημαντικός συσχετισμός της ευρύτερης περιοχής με την Πάρνηθα, καθώς, συμβολικά, οπτικά και υλικά, το πράσινο διεισδύει στην πόλη εντονότερα, μέσω της ανάδειξης των ρεμάτων και της τόνωσης της βλάστησής τους.

Παράλληλα κρίνεται απαραίτητη η ανάπτυξη οργανικών σχέσεων διαρκούς αλληλοτροφοδότησης ανάμεσα στα δίκτυα των δημόσιων χώρων και στο πλήθος των εφήμερων ή σταθερών παράλληλων δραστηριοτήτων. Χώροι άθλησης, αναψυχής, ψυχαγωγίας ή κατανάλωσης θα εμπλέκονται με τόπους κατοικίας, παραγωγής, εμπορίου. Η υποτυπώδης, χαλαρή οργάνωση του χώρου θα μπορεί να αποτελεί αφειτηριακό κίνητρο τοπικής ανάπτυξης, προσωρινού ή μόνιμου χαρακτήρα, διατηρώντας διαλεκτική σχέση με τις εκάστοτε κοινωνικές συνθήκες.

Τέλος, παρατηρούμε ότι αυτός ο σχεδιασμός των παρόχθιων δημόσιων χώρων μάς οδηγεί σε μια οργανική τυπολογία ενός δημόσιου χώρου ο οποίος, ξεκινώντας από μία συγκεκριμένη παρόχθια περιοχή που επιλέχθηκε με βάση τα αρχικά μας κριτήρια, στη συνέχεια «διαχέεται» γραμμικά κατά μήκος του ρέματος, παρουσιάζοντάς μας μια σχεδιαστική δυναμική που δεν είχαμε προβλέψει **(7)**. Αυτή η γραμμική «διάχυση» των παρόχθιων δημόσιων χώρων, που σχεδόν «αυτονομείται» κατά το σχεδιασμό, δείχνει μια τάση σύνδεσης αυτών των δημόσιων χώρων μεταξύ τους μέσω των παρόχθιων διαδρομών - τάση που μεταφράζεται και σε δυνατότητα σταδιακού σχεδιασμού, όπως θα αναλύσουμε παρακάτω.

Στάδια, φορείς και διαδικασία σχεδιασμού

Η ιδιότητα της «ελευθερίας» του δημόσιου χώρου δεν είναι επαρκής για να συνταχθούν χωρικο-κοινωνικές ποιότητες, όπως είναι αυτή της γειτονιάς ή της τοπικότητας. Ο χώρος μπορεί να μετατραπεί σε «δοχείο» αφηρημένων λειτουργιών, πιθανών και διαθέσιμων μεν, συχνά ανενεργών δε, με αποτέλεσμα να μη γίνεται ποτέ οικείος στους κατοίκους/επισκέπτες του ή να μη χρησιμοποιείται. Προτείνεται συνεπώς ένας σχεδιασμός ο οποίος μπορεί να ξεκινά από μια στοιχειώδη οργάνωση του χώρου και να φτάνει μέχρι συνολικότερες χωρικές δεσμεύσεις. Θεωρούμε κατ' επέκταση ότι δεν είναι συμβατή με την έννοια του δημόσιου χώρου οποιαδήποτε οργάνωσή του η οποία αποκλείει αφενός τη δυναμική συσχετισμού του με ένα πλήθος παράλληλων δραστηριοτήτων, αφετέρου το λόγο και την πρωτοβουλία του χρήστη/κατοίκου από βασικά ποιοτικά χαρακτηριστικά του.

Οι αστικές συγκεντρώσεις διέπονται από κανόνες όπως η εγγύτητα, η προσβασιμότητα, η πυκνότητα, η κεντρικότητα, η διαπερατότητα, οι οποίες δεν μπορούν απόλυτα να απλοποιηθούν, να περιοριστούν ή να υποκατασταθούν. Ταυτόχρονα, η καταλυτική παρουσία του ανθρώπινου στοιχείου δηλώνει ότι η λειτουργικότητα των δημόσιων χώρων δεν προκύπτει αποκλειστικά και μόνο από τις επιταγές του σχεδιασμού, αλλά, πολύ συχνά, από τις συλλογικές αναπαραστάσεις και την κοινωνική πρακτική.

Αναγνωρίζοντας την παραπάνω συνθήκη, προτείνουμε τη σταδιακή υλοποίηση των σχεδιαστικών προτάσεων, οι οποίες είναι ανοιχτές προς τροποποίηση, συνδιαμόρφωση ή και αναίρεση σε περιπτώσεις κοινωνικής ασυμφωνίας. Η ενεργή παρουσία, ο λόγος και οι πρακτικές των κατοίκων της περιοχής θα ανατροφοδοτούν τόσο τις σχεδιαστικές επιλογές όσο και τα περιθώρια και τους τρόπους υλοποίησής τους. Έτσι, η ευελιξία στη διαδικασία σχεδιασμού του δημόσιου χώρου –με τη σταδιακή υλοποίησή του, την ενδιάμεση ανατροφοδότηση από τη σταδιακή χρήση του και τη συμμετοχή των κατοίκων στο σχεδιασμό και την υλοποίησή του– θα εξασφαλίζει σε ένα μεγάλο βαθμό τόσο τη βιώσιμη κατανομή των διαθέσιμων πόρων όσο και τη δημοκρατική κοινωνική συμμετοχή. Η λογική των σταδίων θα μπορούσε να αφορά την επιλογή σχεδιασμού είτε ενός κεντρικού δημόσιου χώρου, που θα λειτουργούσε πιλοτικά για το σχεδιασμό των υπολοίπων, είτε αρκετών από τους προβλεπόμενους δημόσιους χώρους, που θα σχεδιάζονταν σε μία λογική φάσεων. Τα στάδια που προτείνουμε ενδεικτικά να ακολουθηθούν σε μια τέτοια διαδικασία είναι:

1. Σε μια πρώτη φάση, ο δήμος, με βάση τη διαθεσιμότητα ελεύθερων χώρων και με κριτήριο μια ισόρροπη κατανομή των κέντρων γειτονιάς, προτείνει τη χωροθέτηση των κέντρων και των δημόσιων χώρων τους.
2. Σε μια δεύτερη φάση, με τη μορφή ερωτηματολογίων ή και συνελεύσεων όπου αυτό είναι εφικτό, ο δήμος αντιλεί ανατροφοδότηση για τις προτάσεις του από τους/τις δημότες και οριστικοποιεί τις χρήσεις γης στα κέντρα γειτονιάς και τη χωροθέτηση των δημόσιων χώρων.
3. Σε μια τρίτη φάση, ο δήμος δημιουργεί τις βασικές υποδομές για τους δημόσιους χώρους. Και, καθώς η σταδιακή και ανατροφοδοτούμενη διαδικασία σχεδιασμού είναι συμβατή με μία λογική σχεδιαστικής ευελιξίας και μερικής αντιστρεψιμότητας, οι υποδομές αυτές προτείνεται να είναι στοιχειώδεις και να αφορούν ελαφρές, κατά κανόνα, κατασκευές, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να θεσπιστούν προγράμματα ανακύκλωσης βιομηχανικών «απορριμμάτων» στη διαδικασία κατασκευής των υποδομών του δημόσιου χώρου. Όσον αφορά ειδικότερα τους παρόχθιους δημόσιους χώρους, σχεδιάζονται σταδιακά και γραμμικές «διαχύσεις» τους κατά μήκος των ρεμάτων, οι οποίες δείχνουν μια τάση μελλοντικής σύνδεσής τους.
4. Σε μια τέταρτη φάση, γίνεται σταδιακή χρήση των δημόσιων χώρων από τους κατοίκους, με αξιοποίηση των ιδεών τους μέσα από συνελεύσεις γειτονιάς και με την υλική συμμετοχή τους στη διαμόρφωση του χώρου. Χαράσσεται παράλληλα το οδικό δίκτυο.

8 Αγ. Πέτρος: Περιοχή χωρικής εξειδίκευσης

Γ. ΧΩΡΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ: Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓ. ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ

Κριτήρια για την επιλογή της περιοχής

Για τις ανάγκες της χωρικής μας εξειδίκευσης επιλέγουμε την περιοχή βόρεια του ιστορικού Μενιδιού που βρίσκεται στη γειτονιά του Αγ. Πέτρου και έχει ως κεντρικό πυρήνα της τη συμβολή των δύο ρεμάτων βόρεια της ομώνυμης εκκλησίας **(8)**. Επιλέγουμε αυτή την περιοχή διότι:

- α. Βρίσκεται μέσα στην έκταση των «ενδιάμεσων περιοχών», που, όπως αναφέραμε, θεωρούμε ότι είναι αυτές που περισσότερο έχουν ανάγκη μιας χωρικής διευθέτησης, στην οποία καταλυτικό ρόλο μπορεί να παίξει η οργάνωση του δημόσιου χώρου.
- β. Είναι μια παρόχθια περιοχή, οπότε εντάσσεται στη συνθετική λογική που αναλύσαμε σε σχέση με την προτεραιότητά μας για οργάνωση δημόσιων χώρων δίπλα σε ρέματα.
- γ. Βρίσκεται πολύ κοντά στη συμβολή δύο κεντρικών οδών της περιοχής, της Πάρνηθος και της Θρακομακεδόνων, γεγονός που της προσδίδει κεντρικότητα.
- δ. Περιλαμβάνει δυνητικά τρεις ενότητες δημόσιων χώρων, γεγονός που παρέχει τη δυνατότητα μελέτης της συνδεσιμότητάς τους μέσω της όχθης του ρέματος στην οποία «διαχέονται».
- ε. Πολύ κοντά στους υπό διαμόρφωση δημόσιους χώρους βρίσκονται δύο σχολικά συγκροτήματα, γεγονός που μπορεί να συμβάλει στη δυνατότητα εντονότερης οικειοποίησης των δημόσιων χώρων από τους κατοίκους.

Οργάνωση του δημόσιου χώρου στην περιοχή χωρικής εξειδίκευσης

Κατά την παρόχθια διαδρομή του ρέματος παρουσιάζονται τρία «πλατώματα»: το «νότιο», ανατολικά του σχολικού συγκροτήματος που περικλείεται από τις οδούς Ηρώων Πολυτεχνείου, Διομήδους, Αρχιμήδους και Δευκαλίωνος, το «κεντρικό», βόρεια της Αγ. Πέτρου, στη συμβολή των ρεμάτων, και το «βόρειο», δυτικά του σχολικού συγκροτήματος που βλέπει στη λεωφόρο Θρακομακεδόνων και την οδό Σανταρόζα.

Επιλέγουμε να οργανώσουμε τα πλατώματα αυτά εμπλουτίζοντάς τα με χρήσεις πολιτισμού, εκπαίδευσης, αθλητισμού και κοινωνικής πρόνοιας, καθώς και με μια πιλοτική δημιουργία χώρου αγροτικών καλλιέργειών. Στόχος μας είναι να υπάρξει ένας αρκετά υψηλός βαθμός ανάμειξης των παραπάνω χρήσεων ώστε ο δημόσιος χώρος να είναι ζωντανός και να δίνει την ευκαιρία κοινωνικής ώσμωσης.

Βασικοί οργανωτές του υπό διαμόρφωση δημόσιου χώρου και «πάροχοι» χρηστών μπορούν να είναι τα υπάρχοντα σχολεία, αλλά και χώροι που μπορούν να δημιουργηθούν για άλλα τμήματα του πληθυσμού, όπως ένα ΚΑΠΗ, ένας θερινός κινηματογράφος, ένας χώρος συνελεύσεων και αντιπραγματισμού ή κάποια εργαστήρια εκμάθησης χειρωνακτικών επαγγελματιών και τεχνών από ανέργους ή συνταξιούχους τεχνίτες ή καλλιτέχνες.

Οργάνωση των χρήσεων

Ειδικότερα, η οργάνωση των χρήσεων μπορεί να περιλαμβάνει:

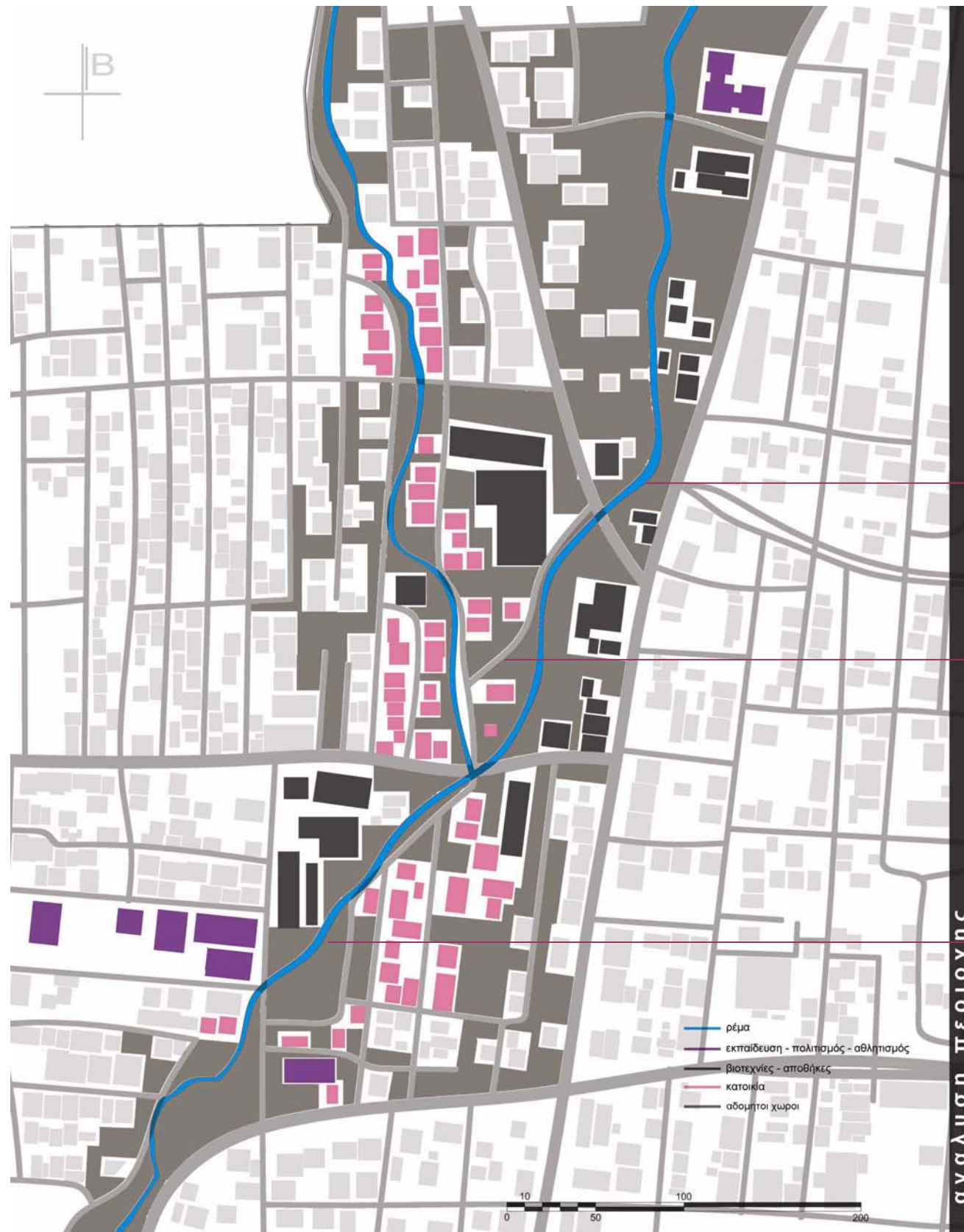
«Νότιο» πλάτωμα: Η εκπαιδευτική και αθλητική χρήση του σχολικού συγκροτήματος μπορεί να διαχυθεί και στο υπό διαμόρφωση πλάτωμα ανατολικά και νότια του σχολείου με την αναβάθμιση ενός υπάρχοντος γηπέδου μπάσκετ και την πλαισίωσή του με βοηθητικές αθλητικές χρήσεις (στο νότιο μέρος). Το βόρειο μέρος του πλατώματος μπορεί να περιλαμβάνει ένα ΚΑΠΗ και ένα εργαστήριο τεχνών, τα οποία θα βλέπουν στην ήδη φυτεμένη έκταση δίπλα στο ρέμα.

«Κεντρικό» πλάτωμα: Ο συγκεκριμένος χώρος στη συμβολή των ρεμάτων, ευρισκόμενος αρκετά κοντά στην Πάρνηθος (που συγκεντρώνει εμπορική κίνηση), θεωρούμε ότι μπορεί να αποτελέσει τον κεντρικό χώρο-«πλατεία» της γειτονιάς, που θα συνδυάζει ένα στοιχείο «αστικό» (με χρήσεις, π.χ., θερινού κινηματογράφου και χώρου συνελεύσεων) στο κεντρικό τμήμα του, και ένα στοιχείο περισσότερο «πράσινο» στα ανατολικά (όπου ήδη υπάρχει ψηλή βλάστηση).

«Βόρειο» πλάτωμα: Ο συγκεκριμένος ελεύθερος χώρος, ευρισκόμενος ανάμεσα σε ένα σχολικό συγκρότημα και μάντρες οικοδομών, δεν γειτνιάζει με περιοχή κατοικίας, γι' αυτό και η χρήση του ως δημόσιου χώρου δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται τόσο από την ανάμειξη λειτουργιών (εφόσον η πρόσβαση σ' αυτόν θα είναι εκ των πραγμάτων περιορισμένη) όσο από τη δυνατότητα διάχυσης του πράσινου μέσα από την έκτασή του και φιλοξενίας μιας πιο ειδικής λειτουργίας. Τέτοια λειτουργία μπορεί να αποτελέσει η ανάπτυξη καλλιέργειών (με την πλαισίωσή τους από στοιχειώδη αγροτικά κτίσματα), οι οποίες, για εκπαιδευτικούς λόγους, μπορούν να απευθύνονται και στους μαθητές του παρακείμενου σχολείου.

Οργάνωση των διαδρομών και των συνδέσεων

Η αξιοποίηση των παρόχθιων ελεύθερων χώρων μπορεί να διευκολυνθεί με την κατασκευή ποδηλατόδρομων και πράσινων γραμμικών εκτάσεων, καθώς και με τη στοιχειώδη διαμόρφωση τμημάτων της κοίτης των ρεμάτων για χρήση τους κατά τους θερινούς μήνες σύμφωνα με τη λογική που αναπτύξαμε (για ανάπαυση, περίπατο και παιχνίδι). Η γραμμή mini bus θα συνδέει τους δημόσιους χώρους με τα άλλα κέντρα γειτονιάς, ενώ μικρά γεφυράκια θα επιτρέπουν τη διάσχιση των ρεμάτων συνδέοντας τις γειτονιές εκατέρωθεν.

α.

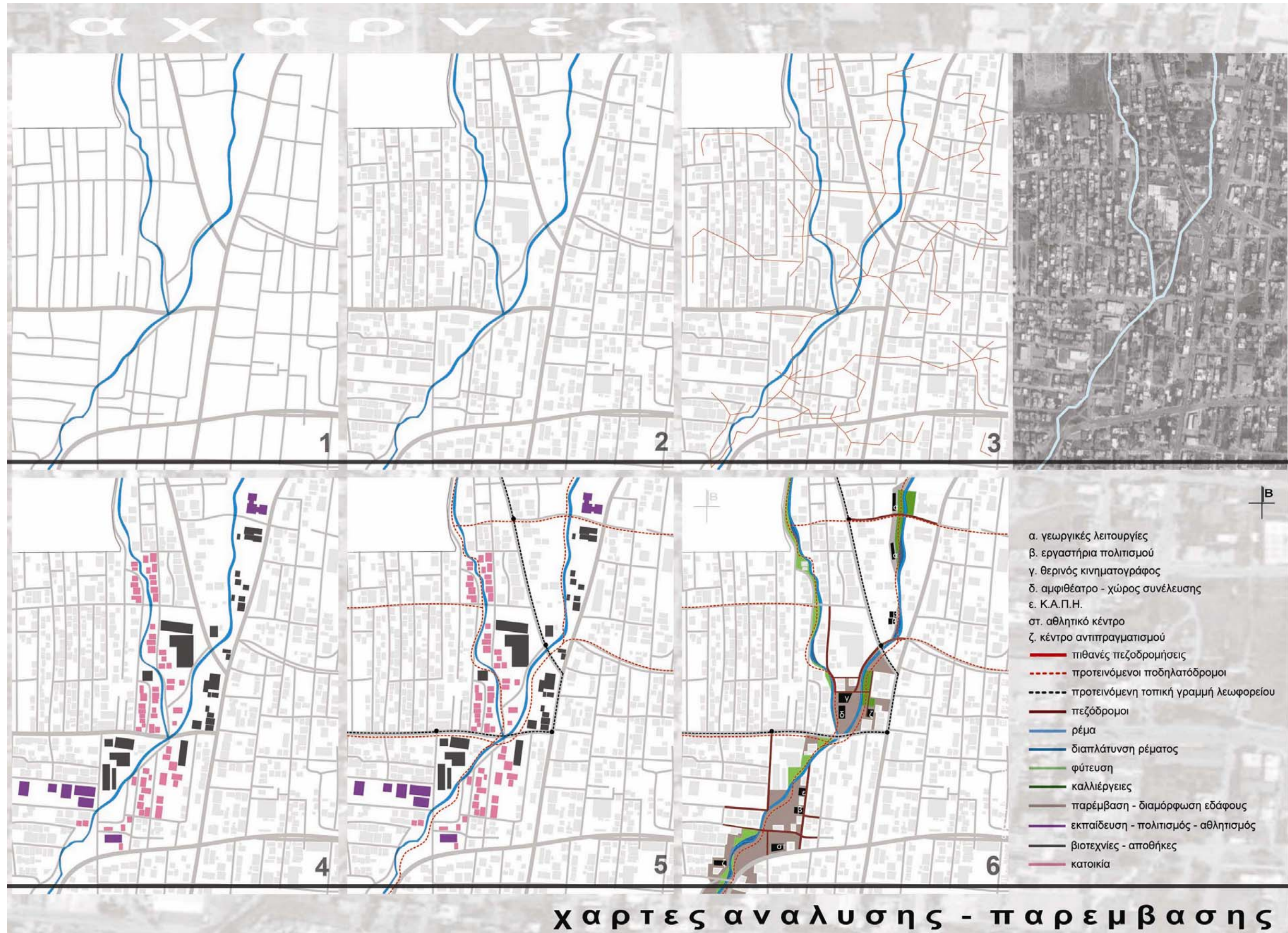
β.

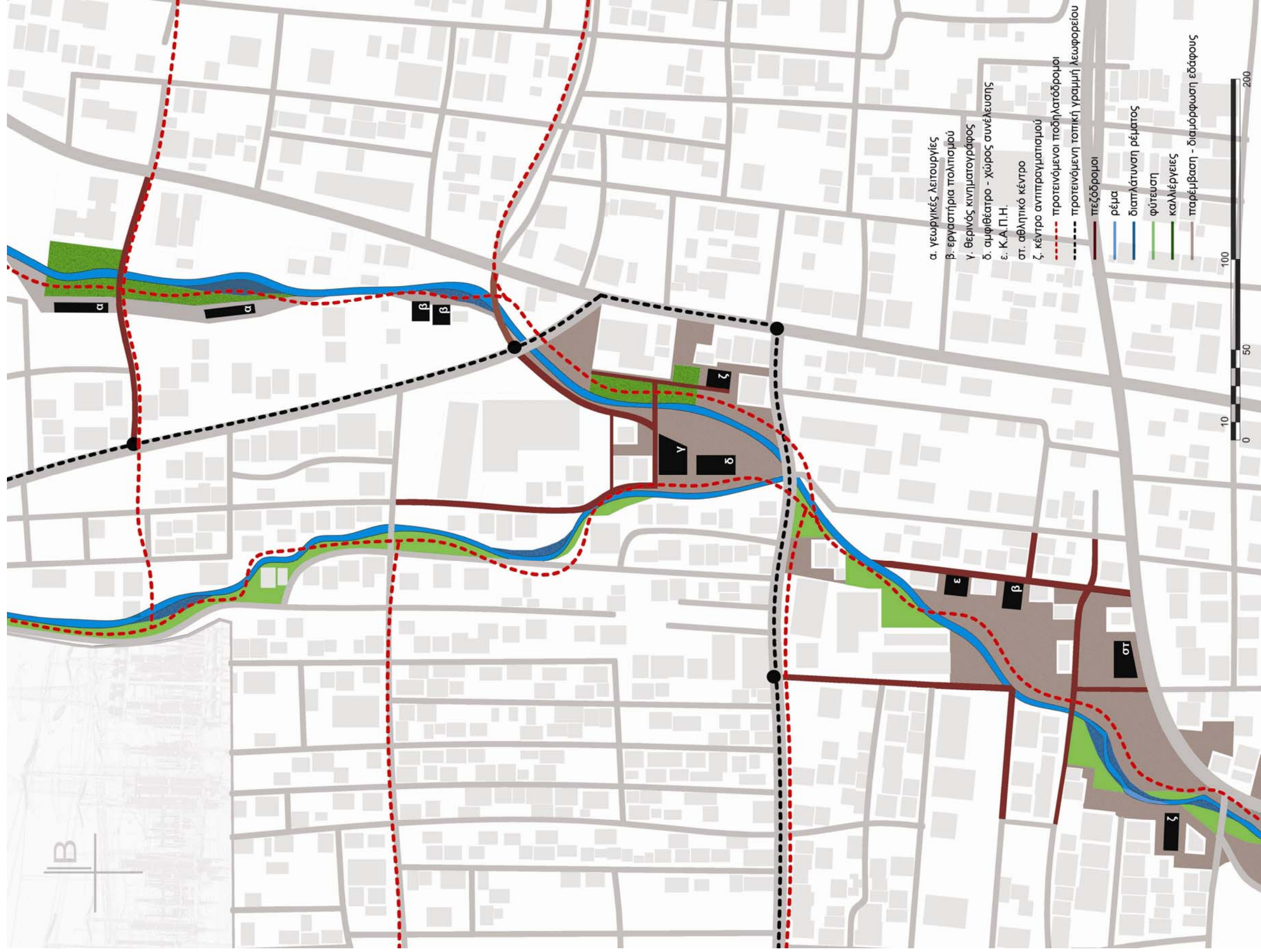

γ.

9 Ενδεικτικές φωτογραφίες από την περιοχή εξειδίκευσης:
α. «Βόρειο πλάτωμα», β. «κεντρικό πλάτωμα», γ. «νότιο πλάτωμα»

ΤΕΛΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ